

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Bakalářská práce

2018

Denisa Žáková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Mediální výchova v hodinách dějepisu na středních
školách**

Bakalářská práce

Autor práce: Denisa Žáková

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: PhDr. Radim Wolák

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8.5.2018

Denisa Žáková

Bibliografický záznam

ŽÁKOVÁ, Denisa. *Mediální výchova v hodinách dějepisu na středních školách*. Praha, 2018. 51 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Radim Wolák

Rozsah práce: 76 635 znaků včetně mezer

Anotace

Práce mapuje, jakým způsobem je v současné době vyučována mediální výchova na středních školách s přímým zaměřením na hodiny dějepisu. V první části objasňuje pojmy mediální gramotnost a mediální výchova a představuje normy a současná pravidla pro výuku tohoto průřezového tématu na českých školách. Blíže seznamuje s takzvanými Rámcovými vzdělávacími programy a očekávanými výstupy. Následně se věnuje přehledu dostupných výukových materiálů. Zaměřuje se přímo na učebnice mediální výchovy, ale i další doplňující materiály určené pro učitele, jak v tištěné podobě, tak i v prostředí internetu. Doporučuje další možné zdroje informací, kterými lze obohatit mediální výchovu, konkrétněji tu aplikovanou v hodinách historie. Ve své třetí části se práce zabývá tím, jak je mediální výchova vyučována na vybraných školách. Představuje výukové plány dvou konkrétních gymnázií a zkoumá, jakým způsobem v nich toto průřezové téma figuruje. Následují zpracované hloubkové rozhovory s vyučujícími, které mají naznačit postoje učitelů k výuce mediální výchovy a mají zjistit, jaké materiály pro přípravu výuky využívají. V závěru práce dochází k vyhodnocení rešeršní práce.

Annotation

The bachelor thesis deals with the contemporary way of media studies education at Czech high schools with a direct focus on history lessons. The first part explains the concepts of media literacy and media education and introduces standards and current rules for the teaching of the cross-curricular subject within Czech educational system. It closely studies the so-called Framework Educational Programmes and their expected outcomes. The second part brings the overview of available educational materials. It focuses on media education textbooks as well as other supplementary resources, both offline and online.

Recommendations for more resources to enhance the media classes are presented, specifically, the ones applied in history classes. The third part of the thesis is dedicated to media education at selected schools. It looks into education plans of two high schools and examines the space this cross-curricular subject takes in them. This is followed by in-depth interviews with two teachers aiming to show their approaches to media education and to find what materials and resources they use for the preparation of their classes. The thesis concludes with an assessment of research.

Klíčová slova

Mediální výchova, průřezové téma, vzdělávání, výuka, gymnázium, dějepis, učebnice, učitelé

Keywords

Media education, cross-curricular subject, education, teaching, high school, history, textbook, teachers

Title/název práce

Media education in history lessons on high schools

Obsah

Úvod.....	8
1. Mediální gramotnost	10
1.1. Mediální výchova jako průřezové téma	11
1.1.1. Rámcové vzdělávací programy	11
1.1.2. Co jsou průřezová témata?	13
1.1.3. RVP G, mediální výchova a dějepis.....	14
1.1.4. Doporučené očekávané výstupy	14
2. Dostupné výukové materiály pro učitele středních škol	16
2.1. Tištěné výukové materiály	16
2.1.1. Základy mediální výchovy (Mičienka – Jirák a kol., 2007).....	16
2.1.2. Mediální výchova (Pospíšil – Závodná, 2009).....	19
2.1.3. Mediální výchova (Bělohlová a kol., 2013)	20
2.1.4. Možná doplňující literatura	21
2.2. Webové portály	23
2.2.1. Rámcový vzdělávací program – nejen pravidla, ale i pomoc	24
2.2.2. I FSV UK nabízí pomoc	25
3. Výuka mediální výchovy v hodinách dějepisu v praxi	28
3.1. Výukový plán pro mediální výchovu v hodinách dějepisu na vybraných školách	28
3.1.1. Gymnázium Nad Kavalírkou	28
3.1.2. Církevní gymnázium Plzeň	29
3.2. Konkrétní názory, zkušenosti a poznatky učitelů.....	31
3.2.1. Mediální výchova jako samostatný předmět	32
3.2.2. Průřezové téma napříč několika předměty	34
4. Zhodnocení výsledků analýzy a rešeršní práce	36
Závěr.....	38
Summary	39
Použitá literatura	40
Seznam příloh.....	47

Úvod

Současná generace má oproti těm předchozím výhodu, že se nemusí obtížně vyrovnávat s technologickou bariérou, kterou média mnohdy přinášejí. Média jsou součástí všeho kolem nás a pro každého jedince je nevyhnutelné se novým trendům přizpůsobit. Klíčovým faktorem se ovšem stává porozumění médiím a informacím, které přinášejí. S každou zprávou se dnes pojí větší či menší procento jejích příjemců, kteří zpochybňují její pravdivost a věří, že existuje skupina lidí, kteří uveřejněním falešné zprávy něco získají. To, jak velkou mocí média oplývají a jak snadné je ovlivňovat pomocí nich názory široké veřejnosti znázornil například Barry Levinson ve filmu „Vrtěti psem“ (1997). Tato moc způsobuje, že je nezbytně nutné co nejširší veřejnost mediálně vzdělávat. S rozvojem mediálního světa kolem nás totiž dochází k nevyrovnanému vztahu mezi zdrojem a příjemcem mediovaného sdělení, jehož dopad na vzdělávání blíže rozvádí Jiráček s Wolákem (2007). *„Nerovnovázný vztah mezi hlavními aktéry mediální komunikace – médii, politickými a ekonomickými elitami a uživateli – vedl k tomu, že se v řadě zemí postupem času zformovala potřeba **systematického vzdělávání veřejnosti / uživatelů v oblasti mediální komunikace, která se posléze vyvinula do podoby mediální gramotnosti jako součásti všeobecného vzdělání, jako nové kompetence nutné k plnohodnotnému životu ve společnosti.**“*¹

Základy mediální výchovy mohli někteří z nás získat již v rodinném prostředí. Rodiče mohou například s dětmi diskutovat o článcích z denního tisku, rozebírat jazyk, který se v těch či oněch novinách užívá, vysvětlovat úskalí zveřejňování osobních informací na internetu (například na sociálních sítích) a podobně. Podle Buckinghama (2003) už společným sledováním televize dochází v rodinném kruhu k mediální výchově². Sloboda (2013) přikládá rodičům za tuto výchovu zásadní odpovědnost³. Mediální výchova je v dnešní době také povinnou součástí školního vzdělávání již na základních, a s ohledem na věk žáků, už s definitivní platností na středních školách. *„Od roku 2000 je mediální výchova zařazena jako průřezové téma do vznikajícího Rámcového vzdělávacího programu, který připravuje*

---

¹ JIRÁK, J. – WOLÁK, R. (editoři; 2007): Mediální gramotnost – nový rozměr vzdělávání. Radioservis, a. s., Str. 7

² BUCKINGHAM, D. (2003): Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity Press. Kap. 3. Str. 8. Dostupné z: <https://digitalauthorshipuri.files.wordpress.com/2016/01/buckingham-media-education-chapter-3-pdf.pdf>

³ SLOBODA, Z. (2013): Mediální výchova v rodině. Univerzita Palackého v Olomouci. Str. 62

*Výzkumný ústav pedagogický v Praze, a od školního roku 2006/2007 je součástí realizované kurikulární reformy.*⁴

Mediální výchova se jako průřezové téma může objevit ve výuce několika různých předmětů. Pastorová a Jiráková (2015) uvádí, že *„je potřeba, aby součástí výuky mediální výchovy byl pohled na média i z hlediska historické perspektivy. Je to pohled, který umožňuje hledat paralely mezi minulostí a současností, vytvářet a prohlubovat si kritický odstup od současnosti a chápat minulost v širších souvislostech překračujících tradičních pojetí výkladu minulosti – média jsou totiž svou společenskou úlohou rozkročena mezi „velkými“ politickými dějinami a dějinami každodennosti, neboť vstupují do obojího a obojí spoluvytvářejí.*⁵ Proto se tato práce zaměřuje na výuku mediální výchovy v hodinách dějepisu a klade si několik cílů. První část je zaměřená na dostupné výukové materiály pro učitele. Práce zanalyzuje učebnice mediální výchovy a také webové portály určené jako metodická podpora pro vyučující. Cílem je ověřit, jestli jsou tyto materiály pro přípravu výuky zaměřené na mediální výchovu dostačující. Prostřednictvím hloubkových rozhovorů s učiteli pak nahlédnu do praxe a prověřím, zda a jak se mediální výchova vyučuje na vybraných školách.

Teze této bakalářské práce uvádí, že dojde k ověření zjištěných skutečností i u studentů. Z důvodu rozsahu této práce jsem se rozhodla od tohoto plánu ustoupit.

---

⁴ MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál. Str. 11

⁵ PASTOROVÁ, M. – JIRÁK, J. a kol. (2015): K integraci mediální výchovy. Univerzita Palackého v Olomouci. Str. 22

1. Mediální gramotnost

Gramotnost, tedy umět číst, psát a porozumět psanému textu je v dnešní společnosti zcela nezbytná. Stejně nepostradatelnou se však postupně stala také gramotnost mediální. Tato schopnost nám podle Plhalové (2011) umožňuje „*odolat atakům mediální manipulace a (...) porozumět fungování médií.*“⁶ Mediální gramotnost není ani podle Johnsona (2001) omezena jen na čtení médií. Zahrnuje totiž i dovednosti, které člověku umožňují vytvářet vlastní mediální zprávy⁷. Umět se správně zorientovat ve světě překypujícím informacemi, umět dešifrovat, které informace jsou pravdivé a podstatné a které nikoliv, naučit se správně a smysluplně mediální svět i například spoluvytvářet, to je zcela nutné a nevyhnutelné, pokud chceme držet krok s dobou a třeba se i zapojovat do diskuzí o veřejných tématech.

Mediální gramotnost je možné získat pouze správnou mediální výchovou. Pomineme-li již v úvodu zmíněnou výchovu tohoto typu v rodinném prostředí, naše pozornost by se měla soustředit na vzdělávací instituce, které nesou část odpovědnosti za to, co z našich potomků jednou bude. Studium médií je stále populárnější obor. Burton s Jirákem (2003) uvádí důvody pro studium médií a zvyšování mediální gramotnosti. „*Mezi tyto důvody patří: potřeba zjistit, jak média fungují a jak vznikají mediovaná sdělení; přesvědčení, že média jsou mocná a vlivná; skutečnost, že média mají obrovskou ekonomickou moc, že jsou pro nás hlavním zdrojem informací a zábavy a že konstruují sdělení, která mohou ovlivnit náš pohled na svět.*“⁸ Studium médií v takovém měřítku, které by umožnilo plné porozumění mediálnímu prostředí, by bylo nutné podstoupit na vysokoškolské úrovni. V České republice je toto možné od roku 1993, kdy byl na Univerzitě Karlově otevřen obor Masová komunikace a žurnalistika. Požadavek aplikace mediální výchovy do výuky přitom může pro některé učitele představovat výzvu.

---

⁶ PLHALOVÁ, P. (2011): Specifika mediální výchovy. Diplomová práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno. Str. 5

⁷ JOHNSON, L. L. (2001): Media Literacy Education. In *Counterpoints*, Vol. 106, media, education, and change (2001). Str. 4. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42976225?read-now=1&refreqid=excelsior%3A26a0905502eebcc5079328bdbb23c51a&seq=1#page_scan_tab_contents

⁸ BURTON, G. - JIRÁK, J. (2003): Úvod do studia médií. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, str. 32

1.1. Mediální výchova jako průřezové téma

S pojmem mediální výchova se evropská společnost setkává ve dvacátém století. Po druhé světové válce byl kladen důraz na mediální vzdělávání v Německu, s ohledem na úspěch nacistické propagandy. „*V elementární podobě se proto jako „kritické čtení novin“ prosadila mediální výchova v poválečném Německu, kde fakticky tvořila součást procesu denacifikace.*“⁹ Další významný milník pro potřebu obecného mediálního vzdělávání představuje rozvoj televizního vysílání, nejvíce od 60. let 20. století ve Spojených státech amerických, v Evropě od počátku 70. let. Hronová (2008) ve své práci popisuje tehdejší způsoby mediální průpravy, která se „*stala nedílnou součástí studia pracovníků reklamních agentur a sféry public relations. Zájemcům z řad skupiny decision makers se otevřela nabídka tréninků komunikace s médii. Trvalo ovšem mnohem déle, než se tematizovala mediální výchova jako součást všeobecného vzdělávání a mediální gramotnost jako nezbytná kompetence pro život v současné společnosti.*“¹⁰

S rozvojem nových médií v 80., v České republice potom později v 90. letech 20. století, byla a stále je i u nás nutnost mediálního vzdělávání dětí na školách stále více neodkladná. Jakým způsobem nové technologie změnily mediální krajinu se zabývají Burton s Jirákem (2003)¹¹.

1.1.1. Rámcové vzdělávací programy

Mediální výchova je součástí takzvaného Rámcového vzdělávacího programu (RVP). Zprvu je nutno podotknout, že těchto vzdělávacích programů je hned několik, podle oblastí vzdělávání. Existuje RVP pro předškolní, základní a základní umělecké vzdělávání, potom RVP pro gymnázia, střední odborné vzdělávání a také pro speciální vzdělávání. RVP je u některých vzdělávacích oblastí dále rozdělen do podkategorií. V případě gymnázií evidujeme existenci různých Rámcových vzdělávacích programů, konkrétně pro klasická gymnázia, gymnázia se sportovní přípravou a také pro gymnázia, na kterých se studuje v angličtině. Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání se dělí do různých kategorií, podle oborů vzdělání.

---

⁹ MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál. Str. 10

¹⁰ HRONOVÁ, B. (2008). Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák. Str. 28

¹¹ BURTON, G. - JIRÁK, J. (2003): Úvod do studia médií. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL, str. 155

Dříve byla na našich školách povinnost učit podle předem stanovených osnov. Osnovy byly pro všechny školy stejné. Kurikulární reforma ovšem přinesla do tohoto zaběhnutého procesu zásadní změnu. Vznik Rámcových vzdělávacích programů, tedy zjednodušeně řečeno nových souborů pravidel pro vzdělávání, však tyto postupy zcela změnil. *„Rámcové vzdělávací programy: vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě; vycházejí z koncepce celoživotního učení; formulují očekávanou úroveň vzdělání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání; podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání.“*¹² Na základě Rámcových vzdělávacích programů si pak školy podle sebe vytvářejí takzvané školní vzdělávací programy (ŠVP). Jediným nutným požadavkem je pro ně právě plnění vzdělávacích programů rámcových.

Dalším důležitým pojmem, který je nutné objasnit je průřezové téma. Průřezových témat opět existuje celá škála. Poprvé se s tímto pojmem setkáváme v rámci Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Zde jsou definována následující průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Průřezová témata pro střední odborné vzdělávání jsou v příslušných Rámcových vzdělávacích programech od těch pro základní vzdělávání odlišná:

- Občan v demokratické společnosti
- Člověk a životní prostředí
- Člověk a svět práce (toto průřezové téma se vyskytuje u všech oborů, kromě nástavbového studia)
- Informační a komunikační technologie

---

¹² Autorský kolektiv (2007): RVP - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, str. 6

Samostatné průřezové téma Mediální výchova zde chybí. Povrchní nastínění problematiky mediální výchovy se vyskytuje pouze v rámci tématu Občan v demokratické společnosti. Proto jsem se v další práci více zaměřila na mediální vzdělávání na gymnáziích, kde je mediální výchova do vzdělávání importována daleko citelněji, dokonce právě i jako samostatné průřezové téma. Jen pro úplnost zde předkládám průřezová témata, která jsou definována v rámci vzdělávacího programu pro gymnázia.

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

1.1.2. Co jsou průřezová témata?

Zpět ale k přesnější definici pojmu. Jedná se o „*témata, která jsou v současnosti vnímána jako aktuální. Tato témata mají především ovlivňovat postoje, hodnotový systém a jednání žáků. (...) Průřezová témata tvoří povinnou součást vzdělávání. Promítají se nejen svým výchovným zaměřením, ale i obsahem do vzdělávacích oblastí (oborů) a pomáhají doplňovat či propojovat, co si žáci během studia osvojili. Pojetí a funkce průřezových témat příznivě ovlivňují i proces utváření a rozvíjení klíčových kompetencí.*“¹³ Každé průřezové téma je ještě v rámci RVP rozděleno do několika tematických okruhů a každá škola má povinnost zařadit všechny tyto okruhy do své výuky. Jakým způsobem to však udělá je kompletně v režii dané školy, což kladně hodnotí Hronová (2008). „*Mediální výchova už svou formou průřezového tématu nabízí školám velký prostor pro svobodnou formu realizace a obsahu předmětu. Potvrzuje tím jednu z hlavních idejí, které reforma přináší, a to vyšší míru individualizace na úkor centrálně stanovených učebních plánů.*“¹⁴

Existují tři možnosti, jak k výuce mediální výchovy přistoupit. Škola se může rozhodnout vyučovat toto průřezové téma jako samostatný předmět, ale může ji i zahrnout do předmětů ostatních, případně může obě výše uvedené možnosti zkombinovat. Výuka je aplikovatelná prostřednictvím dvou možných postupů: „*1. kritickou interpretací reálně existujících médií*

---

¹³ Autorský kolektiv (2007): RVP - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, str. 65

¹⁴ HRONOVÁ, B. (2008). Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák. Str. 86

(receptivní postup), 2. vlastní **mediální produkci**, například ve školním časopise či rozhlasu (produktivní postup).“¹⁵ Budu vycházet z předpokladu, že v praktické části této práce se spíše setkám s receptivním postupem, neboť předmětem zkoumání je to, jak se mediální výchova promítla do vyučovacích hodin dějepisu na středních školách, konkrétně na gymnáziích.

1.1.3. RVP G, mediální výchova a dějepis

RVP pro gymnázia (2007) předkládá vyučujícím dějepisu styčné body s oblastí mediální výchovy. „*Mediální výchova poskytuje žákům poznatky o souvislostech mezi vývojem médií a vývojem moderních společností, o institucích, na nichž tyto společnosti stojí, o vzniku a vývoji veřejné sféry. Poukaz na vnímání prostředků veřejné komunikace (obavy i naděje, které vyvolávalo každé „nové“ médium v dějinách lidské komunikace) umožňuje strukturovat a obohatit uvažování o současné situaci. Zvláštní téma představuje role médií ve vypjatých dějinných okamžicích (noviny v roce 1848, rozhlas v květnu 1945 a srpnu 1968 apod.). Samostatnou část představují dějiny technických prostředků rozšiřujících možnosti komunikace.*“¹⁶ Rámcový vzdělávací program dále upřesňuje tematické okruhy průřezového tématu. Přímou souvislost s dějepisem shledávám u okruhu s názvem Média a mediální produkce, který dále nabízí menší okruh zabývající se vývojem médií od knihtisku po internet a vznikem a typy masových médií (tisk, rozhlas, televize). Pastorová s Jirákem (2015) upozorňují na skutečnost, že „*v současném dějepisném kurikulu je akcent kladen na výuku moderních a nejnovějších dějin, tedy na evropský a globální kontext událostí dvacátého století, především jeho druhé poloviny.*“¹⁷ Proto také byl do RVP pro gymnázia zařazen samostatný tematický okruh s názvem Role médií v moderních dějinách, který by měl přiblížit přítomnost a vliv médií „*v různých etapách formování moderní lidské společnosti*“¹⁸.

1.1.4. Doporučené očekávané výstupy

Národní ústav pro vzdělávání nevydal jen Rámcové vzdělávací programy, ale také metodickou podporu pod názvem Doporučené očekávané výstupy – Metodická podpora pro

---

¹⁵ MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál. Str. 12

¹⁶ Autorský kolektiv (2007): RVP - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Výzkumný ústav pedagogický v Praze, str. 78

¹⁷ PASTOROVÁ, M. – JIRÁK, J. a kol. (2015): K integraci mediální výchovy. Univerzita Palackého v Olomouci, str. 78

¹⁸ PASTOROVÁ, M. – JIRÁK, J. a kol. (2015): K integraci mediální výchovy. Univerzita Palackého v Olomouci, str. 78

výuku průřezových témat v gymnáziích¹⁹. Výše zmíněný tematický okruh je zde detailněji rozveden, učitelé zde naleznou informace o tom, co přesně by student měl po absolvování výuky mediální výchovy v hodinách dějepisu znát, jaké dovednosti by mu studium průřezového tématu mělo přinést. Příručka uvádí následující očekávané výstupy:

„Žák:

- *přistupuje k médiím jako k svébytnému projevu kultury a uvědomuje si podíl médií na ustavování dobové kultury*
- *rozlišuje mediální produkci v různých historických epochách (např. estetiku televizních inscenací či zpravodajství v různých obdobích)*
- *orientuje se v historických a technických souvislostech vývoje masových médií (periodický tisk, film jako masové médium, rozhlas a televize, síťová média)*
- *zhodnotí význam tisku pro emancipační snahy jazykově českého prostředí v 19. století*
- *zhodnotí význam Československého rozhlasu a Československé televize v dramatických dějinných zlomech (květen 1945, srpen 1968, listopad 1989)*
- *rozpozná rysy propagandy v médiích a uvede konkrétní příklady dobové propagandy*
- *charakterizuje základní etapy ve vývoji lidské komunikace od počátků do současnosti (řeč, písmo, tisk, vysílání, sítě)*
- *charakterizuje základní etapy vzniku a vývoje mediálního systému v českém prostředí od sklonku 18. století do současnosti*
- *na konkrétních příkladech hodnotí přeměnu mediální produkce vlivem digitalizace a internetizace (občanská žurnalistika, blogosféry, on-line média)“²⁰*

---

¹⁹ Dostupné z <http://www.nuv.cz/vystupy/doporucene-ocekavane-vystupy?highlightWords=doporu%C4%8Den%C3%A9+o%C4%8Dek%C3%A1van%C3%A9+v%C3%BDstupy>

²⁰ Autorský kolektiv (2011): DOV – Doporučené očekávané výstupy: Metodická podpora pro výuku průřezových témat v gymnáziích. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP. Str. 52. Dostupné z <http://www.nuv.cz/vystupy/doporucene-ocekavane-vystupy?highlightWords=doporu%C4%8Den%C3%A9+o%C4%8Dek%C3%A1van%C3%A9+v%C3%BDstupy>

2. Dostupné výukové materiály pro učitele středních škol

V následující kapitole a jejích podkapitolách budu analyzovat některé výukové materiály, které jsou v současné době dostupné pro učitele. Nejprve se budu soustředit na tištěné materiály, v další části na webové portály. Dojde k přímému zaměření na dějepis. K analýze těchto materiálů jsem přistoupila pomocí kvalitativního výzkumu, neboť jsem toho názoru, že kvantitativní výzkumné metody jsou určeny především pro sběr a orientaci v co největším možném počtu dat. Účelem není statistické zhodnocení trhu, nýbrž hloubková analýza a výběr využitelných několika hlavních zdrojů kýžených informací. Porovnáváním a úskalími výzkumných metod se blíže zabývá například McQuail (2009)²¹.

2.1. Tištěné výukové materiály

Zajímavých materiálů, které by mohli učitelé využít pro výuku mediální výchovy je v dnešní době ohromné množství. Pokud by cílem této práce bylo obsáhnout co největší množství takových materiálů, každému z nich bych mohla věnovat pouze několik řádků. Proto jsem se primárně zaměřila na učebnice jako takové. Na takové materiály, které jsou k výuce primárně určené, čili byly svými autory přímo sestaveny pro výuku. Vybrala jsem tedy učebnice od Pospíšila se Závodnou (2009) a Bělohavé (2013). Z rozhovorů s učiteli, které zpracovává třetí kapitola, mi vyplynulo, že nejvíce používají příručku *Rozumět médiím* (2006), což je předchůdce knihy *Základy mediální výchovy* (Mičienka – Jiráček, 2007), rozhodla jsem se proto zařadit i tuto publikaci.

2.1.1. Základy mediální výchovy (Mičienka – Jiráček a kol., 2007)

V roce 2007 vyšla v nakladatelství Portál kniha *Základy mediální výchovy* (Mičienka – Jiráček a kol., 2007). Předchůdcem této příručky je o rok dříve vydaná kniha *Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele*, pod níž jsou podepsáni stejní autoři, ale ta je již bohužel v současnosti nedostupná. K této knize vyšel i CD ROM, který u její rozšířené, o rok později vydané verze chybí. V knize *Rozumět médiím* je navíc uvedeno doporučení pro výuku mediální výchovy, na co se konkrétně má učitel zaměřit, jak z žáků dostat co nejvíce, jaké pedagogické přístupy je nejlepší využívat. Tyto postupy jsou zde dále vysvětleny a pro

---

²¹ McQUAIL, D. (2009): Úvod do teorie masové komunikace – Vyd. 4. Praha: Portál. Str. 375 – 379

některé vyučující se může jednat o nové informace. Dále je zde kladen důraz na potřebu rozvíjení kritického myšlení a takzvaného spontánního učení. „*Jde o procesy učení, které vycházejí z faktu, že poznávání a učení je přirozenou aktivitou člověka. Učení je chápáno jako zkoumání nebo řešení problémů, které nás zajímají a dotýkají se našeho každodenního života.*“²² V příručce je popsáno, jaké konkrétní interaktivní metody při výuce mediální výchovy lze využít k tomu, aby výsledný efekt byl co nejlepší. Mezi ně patří například analýza textu, dále se poukazuje na efektivnost práce v menších skupinách, která účinně trénuje u studentů schopnost spolupráce, přijímání cizích názorů a konečné nalezení společného kompromisu a řešení problému. S tím také souvisí důležitost rozvoje vzájemné diskuze. Také se zde hovoří o brainstormingu (tedy podpora žáků ve využití své vlastní představivosti a kreativity), o takzvané metodě škálování (třídění svého a ostatních názorů), která se aplikuje hlavně při kontroverzních tématech, a konečně o metodách hraní rolí a volného psaní. Vráťím se ale teď k mladší verzi této příručky.

Navzdory upozornění v úvodu knihy *Základy mediální výchovy*, že některým oblastem, včetně obsáhlých dějin médií, se autoři nemohli věnovat, i z této příručky mohou učitelé dějepisu čerpat náměty do hodin historie. Již první kapitola věnující se masovým médiím to dokazuje. Samozřejmostí je vymezení pojmu masová média, jejich rozdělení na starší a novější typy (noviny, časopisy, film, rozhlas, televize a na druhé straně počítače, internet, digitální televize, a tak dále). Podobně jako Jiráková s Köpplovou (2015) definují autoři masovou komunikaci jako „*šíření sdělení z jednoho centra k mnoha příjemcům*“²³, jako protipól ke komunikaci mezi jednotlivci, kteří si sdělení vyměňují mezi sebou. Je zde popsán rozdíl v míře zpětné vazby u starších typů masových médií a oproti tomu u médií síťových. „*Současně každé z těchto médií disponuje svéráznými výrazovými prostředky, které ovlivňují podobu jeho produkce. A navíc tato média, jež se formují od počátku ustavování moderních společností, tvoří svéráznou oblast lidské komunikace s vlastními dějinami obecnými i národními (podobně jako třeba literatura).*“²⁴ Ačkoliv se přímo dějinám tato kniha nevěnuje, radí touto formou učitelům, že do výuky dějepisu se dají zařadit právě dějiny a vývoj konkrétních médií. V úvodu ke kapitole Masová média se přesto autoři alespoň stručnému vývoji médií věnovali. První podkapitola se zabývá vymezení pojmu médium a tomu, jak žáci tento pojem chápou a měli by následně dokázat charakterizovat různé druhy médií. Součástí této lekce je i práce s pracovními listy, zároveň je u každé lekce vymezený čas strávený nad daným tématem,

---

²² MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2006): Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele. Partners Czech. Vychází ve spolupráci s Centrem pro mediální studia CEMES UK FSV. Str.16

²³ JIRÁK, J. – KÖPPOVÁ, B. (2015): Masová média – 2., přepracované vydání. Praha: Portál. Str. 19

²⁴ MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál. Str. 17

v tomto případě se jedná o jednu vyučovací hodinu. Pro použití v hodinách historie je připravená lekce s názvem Dva všední dny, jejímž záměrem je také nahlédnutí do historie médií. Žáci by se měli zabývat tím, jaká média využívali dříve jejich rodiče a prarodiče a měli by srovnat své vlastní zkušenosti s užíváním současných médií. Výuka neprobíhá pouze přímo v hodině při vyučování, ale její součástí je i domácí úkol, do kterého jsou zapojeni i členové rodin žáků. Nechybí ani pracovní list se stěžejními daty z hlediska vývoje médií.

Čtvrtá kapitola příručky se zabývá regulací a autoregulací médií. Navzdory tomu, že zde nenajdeme přímé propojení s historickými událostmi, toto téma okrajově souvisí s cenzurou, jejímž počátkům v komunistickém Československu se blíže věnují Končelík, Večera a Orság (2010)²⁵. Lekce Vypal si Lidice!, která pojednává o kontroverzních internetových stránkách památníku v Lidicích má dobrý předpoklad k zařazení do výuky historie.

I další kapitola, o zábavě v médiích vyučujícím nastiňuje, jak by se dala mediální výchova do vyučování zařadit. Učitelé mohou žáky seznámit s tím, jak lidé trávili svůj volný čas a jakým způsobem se bavili v historii, mohou zmínit tradiční lidové poutě a s nimi spojenou taneční zábavu, středověké karnevaly, a oproti tomu srovnání s dnešní zábavou, kterou lidé v moderní společnosti přenechávají ve velké míře právě na médiích.

Z hlediska historie si pozornost zaslouží kapitola věnující se propojení médií a politiky. Média mají zcela zásadní vliv na veřejné mínění, oplývají velkou mocí a dle autorů publikace tedy není překvapením, že *„politika a politici se snaží média kontrolovat, a to jak tím, že na ně vyvíjejí tlak (což je zvláště v demokratických společnostech obtížné) a kritizují je, tak tím, že se snaží „logice“ jejich produkce vyhovět, a tak získat jejich pozornost. (...) Schopnost osvojit si alespoň základní znalosti a dovednosti potřebné k identifikování stranění (předpojatosti) mediálního sdělení a k rozpoznání možného vlivu politické elity na média patří k základní výbavě občana a voliče, který se nechce stát bezbranným předmětem politické manipulace.“*²⁶ V tomto ohledu je pro učitele dějepisu využitelná hlavně lekce s názvem Plakát a propaganda. Studenti by po jejím absolvování měli být schopni pojem propaganda vysvětlit a měli by znát historický kontext tohoto slova. Dále dokáží rozpoznat různé propagandistické techniky na ideologických plakátech a měli by vědět, kdy se z hlediska historie jaké techniky využívaly.

---

²⁵ KONČELÍK, J. – VEČEŘA, P. – ORSÁG, P. (2010): Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál. Str. 137 - 145

²⁶ MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál. Str. 179

2.1.2. Mediální výchova (Pospíšil – Závodná, 2009)

Dalším titulem, který byl v rámci rešeršní práce podroben analýze, byly materiály, které pod názvem *Mediální výchova* vypracovali Jan Pospíšil a Lucie Sára Závodná. V roce 2009 byla vydána učebnice, která byla v první řadě určena studentům středních škol. Jedná se o první podobný a souhrnný materiál na trhu. O rok později byl tento materiál rozšířen o tituly *Mediální výchova – metodika* a *Mediální výchova - cvičebnice* (zadání a řešení). Informace uvedené v těchto knihách lze uplatnit v mnoha předmětech, hodiny dějepisu nevyjímaje, neboť historickými fakty je například učebnice protkaná ve všech kapitolách. V metodické části určené pro učitele je opět popsáno, jaké výukové metody lze k výkladu mediální výchovy využít. Jednou z těchto metod je i možnost prostého výkladu, ale kniha upozorňuje na to, že pro studenty je tento způsob již okoukaný a nudný. Autoři spíše doporučují využívat experimentálních metod, které dokáží posluchače více zaujmout, aktivně je zapojí a půjde mnohem lépe udržet jejich soustředění. Podobně jako ve výše zmiňované knize *Rozumět médiím* jsou tyto experimentální metody v metodice blíže charakterizovány, objevuje se zde nová informace o takzvané mediální mapě, což je „*graficky uspořádaný text doplněný obrázky s vyznačením souvislostí*“²⁷.

Knihou navrhuje využití metody ICE BREAK / WORM-UP. Jak již překlad napovídá, tento způsob na začátku výuky slouží k tomu, aby se uvolnila atmosféra a ubralo se na formálnosti celé výuce a v podstatě se jedná o krátké zahřívací programy, například hry či vtipy. Další tipy v metodické části představují různé kvízy a doplňovačky (jejich obsah mohou učitelé čerpat ve cvičebnici k samotné učebnici). Jedná se totiž o velice efektivní a rychlé způsoby pro zopakování probrané látky. Mezi dalšími tipy v metodice pro učitele je zmíněna projektová výuka. Žáci vytváří během vyučování projekt, tedy je jim zadán úkol za stanovených pravidel a podmínek, musí pracovat v týmech, vyhledávají si různými způsoby potřebné informace z různých zdrojů a poté je v rámci svých skupin dávají dohromady, připravují k finální prezentaci před třídou a poté svou celkovou práci od začátku do konce zhodnotí. Přínosná je i konkrétní ukázka struktury tří ukázkových hodin.

Vrátím-li se ale přímo k dějepisu, na tyto nové metody zde dle mého názoru není mnoho prostoru. Nicméně, jak již bylo zmíněno výše, učebnice pro studenty v celém svém rozsahu přináší využitelné informace související s historií. Autoři se konkrétněji věnují historii komunikace (epochám znamení a signálů, mluvení a jazyka, psaní, tisku a konečně epoše

---

²⁷ POSPÍŠIL, J. – ZÁVODNÁ, L. S. (2010): *Mediální výchova – METODIKA*. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o., Str. 11

masové komunikace). Dále se i zde objevují stručné dějiny tištěných médií, rozhlasu a filmu, dokonce i historie reklamy zde má své místo a nechybí ani část věnovaná propagandě. I McQuail (2009) varuje před skutečností, že „svobodná a nezávislá média se mohou stát nástrojem propagandy téměř stejně snadno jako média v rukou autokratických států“²⁸.

Část učebnice se zabývá i cenzurou. Nechybí náměty na úkoly typu samostatného vyhledávání historických souvislostí, zapojení rodičů a prarodičů, pátrání po tom, jakým způsobem a v jaké míře média zasahovala do jejich života v minulosti.

Metodická část pro učitele nabízí k využití konkrétně připravené úkoly, jako doplnění výkladu z učebnice. Například úkol spočívající v porovnávání současné zábavy se zábavou v minulosti má s dějepisnou výukou přímou souvislost. I zaměření na vnitřní fungování médií a konkrétně úkol v porovnání práce médií před rokem 1989 a nyní je aplikovatelný v hodinách historie. V metodice jsou dále zmíněná doplňková témata pro referáty a samostatnou práci, jako například historie vzniku novin, časopisů a televize, vývoj zábavných pořadů v televizi, vývoj etnických menšin na našem území a také vývoj reklamy. Pedagogové mohou využít i tipy na testové otázky. Kniha označená jako cvičebnice je určena například k přípravě testů.

2.1.3. Mediální výchova (Bělohlová a kol., 2013)

V roce 2013 vyšla u plzeňského Nakladatelství Fraus učebnice pro druhý stupeň základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií a k ní příslušná příručka pro učitele pod názvem *Mediální výchova*. Autorkou této publikace je Eva Bělohlová, nicméně se jedná o kolektivní dílo několika autorů a společností.

Žáci jsou nejprve seznámeni s tím, co vlastně média jsou a jak fungují. Dochází s představení samotných pojmů jako média, komunikace a informace. Následuje drobné ohlédnutí do historie, k vynálezu knihtisku²⁹. Dále nechybí kapitoly věnované tisku, veřejnoprávním médiím, internetu a i jim příslušné legislativě. Napříč celou učebnicí je žákům předkládaná látka vždy zakomponovaná do komiksového příběhu o založení a fungování školních novin a s tím spjatých problematik.

I tato kniha přináší celou řadu dějepisných fakt a témat využitelných pro hodiny historie. Nejprve je žákům představena stručná historie vzniku a vývoje České tiskové kanceláře,

---

²⁸ McQUAIL, D. (2009): Úvod do teorie masové komunikace – Vyd. 4. Praha: Portál. Str. 548

²⁹ Rozvoj knihtisku byl umožněn díky technickým inovacím, jejichž důležitost připomíná například Thompson (2004) v knize *Média a modernita*.

včetně přehledné časové osy. K podobnému znázornění dochází i u internetu a následně u představení zásadních vynálezů pro rozvoj médií. Vzniku a vývoji médií se učebnice věnuje na šesti stranách. Opět se zde autoři vrací ke knižtisku, díky němu k rozvoji periodického tisku, ke vzniku rozhlasu a s ním spojených vynálezů telegrafu a telefonu. Žáci zjistí, na jakém principu vznikly první fotografie a seznámí se i s počátky filmu a televizního vysílání.

Následuje kapitola týkající se mediálních obsahů a sdělení. Žáci by si po probrané látce měli uvědomit, že média oplývají velkým vlivem a mocí a ne všechna mediální sdělení jsou pravdivá. Na takzvané pseudoudálosti, čili uměle vytvořené události prezentované v médiích pro přilákání pozornosti upozorňuje například McQuail (2009)³⁰. Své místo zde mají i stereotypy a jejich užívání v médiích. Pro historiky je opět relevantní pasáž věnovaná cenzuře v médiích, kdy dochází nejen k vysvětlení pojmu, ale i ke stručnému ohlédnutí napříč dějinami.

Samostatnou kapitolu věnovanou reklamě střídá další pasáž věnovaná historii, konkrétně počátkům mediální zábavy. Na závěr je žákům přiblížena novinářská profese a nechybí ani slovníček nejzásadnějších pojmů spojených s médii³¹. Výklad v učebnici doplňují zajímavosti, úkoly a témata k zamyšlení. Nejen k jejich rozklíčování, ale hlavně jako podpůrný materiál pro výuku slouží příručka pro učitele, jejíž součástí jsou i pracovní listy. Pedagogům jsou v úvodu příručky představeny různé metody výuky a formy práce, díky kterým lze výuku ozvláštnit a zatraktivnit starší postupy prostého výkladu. Vedle doporučeného rozvíjení kritického myšlení a již výše zmiňovaného brainstormingu zde autoři navrhnou takzvané myšlenkové mapy nebo metodu nazvanou diskuzní pavučina, při které si žáci rozvíjí schopnost otevřené diskuze, přímé argumentace, prezentace vlastních názorů i přijetí názorů odlišných a v neposlední řadě týmové práce.

2.1.4. Možná doplňující literatura

Pro učitele dějepisu je k využití i doplňující literatura, například kniha *Mediální výchova: průřezové téma* (Verner, 2007). Ze středoškolského pohledu se jedná o dostačující materiál, pro historiky obzvlášť. Podobně jako předchozí zdroje mapuje vývoj médií ve světě, včetně informací o významných vynálezech, které urychlily rozvoj médií. Dále se Verner zabývá i rozsáhlým vývojem médií v českých zemích. Neopomíná ani vznik a vývoj internetu (str. 57),

---

³⁰ McQUAIL, D. (2009): Úvod do teorie masové komunikace – Vyd. 4. Praha: Portál. Str. 538

³¹ Novinářskou profesi zblízka a také pozadí prostředí českých médií přináší například Jiří Roth v knize *Mediální výchova v Čechách* (2005).

stejně jako historické počátky reklamy v tisku (str. 63) a za důležitou považují i historii manipulace v mezilidské komunikaci (str. 66). Cenzurou se zabývá v části věnované tiskovému právu v Čechách (str. 85). Na konci knihy nechybí doporučení přímo pro hodiny dějepisu, ve kterém je pedagogům doporučeno využívat k výuce pomůcky v podobě dobových materiálů (fotografií, novin) a jejich rozbor. „*Učíme žáky klást si otázky: jaké myšlenky text obsahuje, kdo to psal, pro koho psal, za jakým účelem, ve které době, co zamlčel, co naopak zdůraznil, jakých jazykových prostředků použil, kde jsou v textu fakty, kde jsou názory*“.³² Nejlepší variantu pro výuku mediální výchovy v hodinách dějepisu tedy shledává v kombinaci historického výkladu a těchto doporučovaných pomůcek.

Dalším materiálem, se kterým jsem se během rešeršní práce setkala, byl sborník příspěvků z mezinárodní konference o mediální výchově a pedagogice, která se v červnu roku 2009 uskutečnila v Plzni, nazván *Mediální pedagogika v teorii a praxi*. Nejedná se o výukový materiál určený studentům nebo pedagogům. Sborník se spíše zabývá mediální výchovou jako takovou a s ní spojenými problémy. Například příspěvek Marty Kocmanové (str. 80) se zabýval výzkumem srovnání výuky mediální výchovy v Čechách a na Slovensku. Jedním ze závěrů výzkumu je doporučení, že mediální výchova by se v rámci prvního stupně základního vzdělávání měla vyučovat coby průřezové téma a na druhém stupni ZŠ by se měla spíše vyučovat jako samostatný předmět. Pedagogové ovšem poukazují na problematiku nedostatečné vybavenosti škol, nedostačujícím technickým zázemím, nedostatečným proškolením v daném tématu, problematiku finanční stránky věci a časové náročnosti (například v případě zařazení samostatného předmětu mediální výchova do výuky).

Mediální pedagogikou a její historií se zabývá publikace *Výchova k mediální gramotnosti* (Bína 2005). Kniha se zabývá dějinami mediálních studií (nikoliv však dějinami médií). Setkáváme se s northcliffovskou revolucí, která stála na počátku masových médií. Opět zde nechybí popis toho, jak vypadala média během druhé světové války v Německu, na to navazující další vývoj mediální pedagogiky v 50. a 60. letech 20. století, ale podotýkám, že se stále jedná o popis mediální pedagogiky jako směru. Aplikací mediální výchovy do vyučování se ovšem autor také zabývá, a sice popisem rozvoje mediálního vzdělávání v českém prostředí, kde nezapomíná ani na doporučení pro dějepis. „*Ve výuce historie/dějepisů mediální výchova může poskytnout žákům poznatky o souvislostech mezi vývojem médií a vývojem moderních společností, o institucích, na nichž tyto společnosti stojí, o vzniku a vývoji veřejné sféry; poukazovat na vnímání prostředků veřejné komunikace a strukturovat a*

---

³² VERNER, P. (2007): Mediální výchova: průřezové téma. Albra, spol. s r.o., redakce SPL – Práce. Str. 105

obohatit uvažování o současné situaci.“³³ Dále autor pro aplikaci mediální výchovy do všech předmětů shrnuje pár hlavních pravidel, mezi kterými nechybí hlavně důležitost aktivního zapojení žáků do vyučování. Klade důraz na to, že před výkladem teorie by měla mít přednost interaktivní výuka. Ačkoliv je teorie důležitá, mělo by se k ní podle autora dospět až na základě praxe. V závěru knihy přichází Bína s několika konkrétními návrhy projektů a činností, primárně se sice zaměřuje na druhý stupeň základních škol, nicméně dle mého názoru i středoškolská pedagogové mohou tento materiál využít.

Jednou z prvních inspirací, která by se dala v hodinách historie praktikovat, je vytváření třídní kroniky (případně třídního časopisu). Dále se může učitel zaměřit na ukázky historického tisku, dětem například může zadat úkol, aby se pokusily zeptat rodičů či prarodičů, zda podobné materiály sami nearchivují. Autor zde navrhuje i rozvíjení dovednosti hledání informací v textu. Pedagog může studentům i v rámci pomyslné soutěže nejdříve rozdat otázky a díky následnému výkladu látky na ně studenti sami v textu hledají odpovědi. Dalším tipem pro výuku je například práce s literárními texty, v případě dějepisu může učitel namnožit a rozstříhat souvislý text věnující se důležité události a úkolem studentů je sestavení textu zpět chronologicky do původního stavu. Další nabízenou možností je psaní životopisu významných osobností z historie. Tím se dá natrénovat vyhledávání informací z různých zdrojů, práce s textem, tvorba samotného životopisu a v neposlední řadě prezentace před třídou. Navrhovaný rozbor literárních textů by měl být doplněn i rozbohem obrazů v médiích, dají se k němu využít i obrázky v učebnici dějepisu. I na nich se dá ukázat, jaké stereotypy se v některých případech mohou v médiích objevovat. Jednou z časově nejnáročnějších aktivit je tvorba vlastní knihy. Výhodou této činnosti je provázanost mezi mnoha předměty zároveň. Od mateřského jazyka, přes dějepis, až po výtvarnou výchovu. Cílem je, aby žák vytvořil kompletně svou vlastní knihu od textu přes ilustrace, po výrobu vlastního papíru, dokonce i s možností vlastní vazby knihy. Při této příležitosti je autorem také doporučena exkurze do knihařství.

2.2. Webové portály

Nejen tištěné zdroje se dají využít pro výuku mediální výchovy v hodinách historie. I na internetu existují metodické portály, které mohou vyučující pro přípravu výuky využívat. Další analýza mapuje dva takové zdroje.

---

³³ BÍNA, D. a kol. (2005): *Výchova k mediální gramotnosti*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Str. 24

2.2.1. Rámcový vzdělávací program – nejen pravidla, ale i pomoc

Pro Rámcové vzdělávací programy byl vytvořen i metodický portál www.rvp.cz, který je přímo určený pro ředitele a učitele škol, jehož cílem je usnadnění práce při tvorbě školních vzdělávacích programů a obsahuje rady a tipy jak inovovat výuku v konkrétních předmětech. Tyto praktické rady mohou učitelé na portálu získat prostřednictvím vytvořených fór, na kterých své zkušenosti a rady publikují ostatní uživatelé a pedagogové, kteří sem vkládají i jimi sestavené lekce. Šedesát pět nalezených výsledků při zadání hesla mediální výchova a dějepis může dějepisy přinést kýženou podporu. Blok čtyř vyučovacích hodin sestavený Ivanou Syrovátkovou s názvem **Poznáváme své město** by měl žáky naučit nejen historii svého nejbližšího okolí, ale z pozice mediální výchovy by měli trénovat dovednost sami vyprodukovat článek či prezentaci, „*medializovat své znalosti i je umět případně obhájit*“³⁴. Stejná autorka navrhla i další několikahodinový blok vhodný do dějepisných seminářů, který pojmenovala **Sedm starověkých divů světa**. I v tomto případě je kladen důraz na to, aby si žáci osvojili schopnost vytvoření vlastního projektu či prezentovaného sdělení a také je v rámci příprav čeká práce s médii, čerpání z důvěryhodných zdrojů na internetu a tak podobně.

Tvorbu zprávy se mohou žáci naučit, pokud se učitelé inspirojí u Zdeňka Šotoláře, který sestavil projekt dvou vyučovacích hodin nazvaných **Troja padla aneb Mediální výchova v dějepise**. Své využití v hodinách historie najde i článek, který čtenáře blíže seznámí s pojmem informační válka. Autorem článku **Historické kořeny a definice pojmu informační válka** je Lukáš Pfauser. Tématu propagandy se zase dotýká **Břímě bílého muže** od Martina Vonáška.

Samostatnou kapitolu tvoří projekt **Slavné dny**, který začala vytvářet internetová televize Stream, a který s ohledem na vzdělávací funkci neunikl pozornosti portálu Rámcových vzdělávacích programů. Přestože je seriál na webu rozdělen pro základní a střední školy zvlášť, veškeré materiály se dají použít na gymnáziích. Učitelům se nabízí přes dvě stovky videí, jejichž zhlédnutí mohou doplnit dalším výkladem.

Na několik částí je zde rozdělen i projekt Jana Božka s názvem **Slova vdechují dějinám život: Metoda orální historie – využití ve výuce dějepisu**. Seriál se skládá ze tří částí, a nejen že seznámí blíže s termínem orální historie, přináší pro učitele inspiraci jak aktivně zapojit studenty do výuky, jak v nich probudit touhu po objevování, chápání historických

---

³⁴ SYROVÁTKOVÁ, I. (2010): Poznáváme své město. In: Metodický portál RVP [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/6013/poznavame-sve-mesto.html/>

souvislostí a událostí. Stejným autorem je prostřednictvím článku **Jak pracovat ve výuce dějepisu s historickou fotografií** dějepisářům doporučováno, jakým způsobem a hlavně s jakým přínosem je dobré pracovat s historickými fotografiemi v rámci jejich dějepisné výuky.

Portál dále nabízí ke stažení Rámcové vzdělávací programy pro příslušné instituce, Doporučené očekávané výstupy, ale i další odkazy na použitelné zdroje a webové servery.

2.2.2. I FSV UK nabízí pomoc

Další metodickou podporu poskytují stránky www.medialnigramotnost.cz. Stránky vznikly díky Centru pro mediální studia Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a měly by sloužit v podstatě všem, kteří mají o mediální vzdělávání zájem. Ať už se jedná o rodiče, kteří se chtějí spolupodílet na mediální výchově svých dětí, ale především právě učitelé zde mohou čerpat informace a zdroje pro přípravu výuky. Najdou zde odkazy na literaturu a další webové stránky, které se zabývají tematikou mediální gramotnosti či médií jako takových, ale i některé sestavené lekce vhodné pro přímé použití ve výuce.

Web publikuje práce, které vytvořili studenti mediálních studií FSV UK. Mezi nimi se dají najít přínosné materiály, například práce Jana Malindy s názvem **Tematický plán pro vyšší ročníky gymnázií**, která se zaměřila na přesné plánování výuky mediální výchovy, s největší pravděpodobností jako samostatného volitelného předmětu. Zaměříme-li se na dějepis, zajímavý je námět lekce **Zpravodajství vs. publicistika II. Co se stane, když se to nedodrží. Kdy z toho může vzniknout propaganda.**, kdy je vyučujícím doporučováno zaměřit se mimo jiného na 50. léta, roky 1968 a 1989 a dobové zprávy v tehdejší tisku. Konkrétní události s přesnými daty přináší například Köpplová (2003)³⁵, již mohou doplnit například Bednařík s Jirákem a Köpplovou (2011), kteří mimo jiného prezentují přesný popis událostí v Československém rozhlasu v noci z 20. na 21. srpna 1968³⁶. Podobný tematický plán sestavil i Milan Pohl a nazval jej **Mediální výchova pro střední školy**. Sestavil devět základních témat, rozdělených do osmnácti týdnů, což představuje jedno školní pololetí. Počítá s tím, že mediální výchova bude vyučována jednu vyučovací hodinu týdně jako samostatný předmět nebo minimálně v rámci jiného předmětu, ale jako samostatný blok. Historii médií, která by se dala vyučovat v rámci hodin dějepisu, je zde vyčleněno dokonce

---

³⁵ KÖPPLOVÁ, B. a kol. (2003): Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo. Praha: Karolinum

³⁶ BEDNAŘÍK, P. – JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. (2011): Dějiny českých médií – Od počátku do současnosti. Praha: Grada. Str. 310

pět týdnů. Tři hodiny připadají podle plánu pro historii tisku, rozhlas a televize mají vždy po jedné hodině. Kromě vyučovacích osnov nechybí ani několik přímých námětů pro výuku či domácí práci pro studenty.

Vyučující dějepisu mohou využít metodické materiály, které se skrývají pod odkazem s názvem Dějiny médií. Všechny zde publikované práce jsou přímo určené pro hodiny historie. Studentka Eva Břichová sestavila lekci nazvanou **Propaganda v komunistickém Československu**. Lekce je připravena k okamžitému použití, s využitím dobových materiálů. Již název napovídá, že dojde k představení a názorným ukázkám propagandy, se studenty se nepočítá pouze jako s pasivními diváky, ale budou se přímo účastnit diskuze na dané téma.

Pro učitele dějepisu je zajímavý i další materiál, který pro vyučující připravila studentka Martina Janebová a pojmenovala jej **Úloha rozhlasu v historických meznících**. Pomocí ukázek seznamuje s událostmi spojenými s bojem o Československý rozhlas z května roku 1945 a také zachycuje situaci kolem obsazení rozhlasu sovětskými vojsky ze srpna 1968. Vytvořila materiál, který je k použití přímo pro dějepiséře jako samostatná vyučovací hodina nebo jako okruhy, které mohou pedagogové využít při dobově příslušném výkladu. Vyučující mohou využít i přiložené dobové fotografie či texty z několika projevů tehdejších státníků. Stručné dějiny českého rozhlasu nastiňuje ve své práci **Rozhlasové vysílání v ČR – včera a dnes** student Jan Kalemba. Propojením dvou výše uvedených lekcí by vznikl již menší, ve výuce mediální výchovy v rámci hodin dějepisu významný blok.

Na cenzuru, obzvláště tu spojenou s komunistickou ideologií ve 20. století, se zaměřila Lucie Macků, jejíž metodika s názvem **Komunistická ideologie a česká filmová pohádka v 50. letech** je také v sekci věnované historii médií na portálu uveřejněna. Pro zpestření výuky by mohla sloužit krátká lekce pojmenovaná **Historie herní žurnalistiky**, kterou sestavil Mikoláš Tuček.

Větší využití pro dějepisnou výuku však nabízí Dominika Závěská materiálem **Historie tisku a audiovizuálních médií**. Autorka se historickému výkladu věnuje dopodrobna a stroze působící výklad mohou učitelé opět doplnit o dobové materiály. Seznámení s bulvárem včetně jeho historie přináší publikovaná lekce Dagmar Smrčkové s názvem **Co je bulvár a kde se toto označení vzalo?**. Studentka seznamuje i s pojmem bulvarizace, který definují i Osvaldová s Kopáčem (2016), kteří poukazují na nebezpečí tohoto jevu, kdy se seriózní média ve snaze přilákat více recipientů snaží chovat stejně jako média bulvární a pro publikum je pak velmi těžké identifikovat relevantní informaci v předkládané zprávě, která je

obohacená o tzv. bulvární omáčku navíc³⁷. Kvalitně zpracovaný a obsáhlý metodický materiál, doplněný o prezentaci se skrývá pod názvem **Dějiny reklamy**. Tento materiál vypracovala Dagmar Jančárková.

---

³⁷ OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. (editoři; 2016): Co je bulvár, co je bulvarizace. Praha: Karolinum, str. 7 - 8

3. Výuka mediální výchovy v hodinách dějepisu v praxi

Rešeršní práce, která analyzovala výukové materiály pro vyučující dějepisu, nyní přechází do ověření toho, zda tyto zdroje učitelé skutečně využívají či nikoliv. Jak již bylo řečeno, školy jsou povinny sestavit si na základě Rámcových vzdělávacích programů vlastní školní vzdělávací plány. V praxi to vypadá tak, že jakmile dojde k nějaké zásadní změně v příslušném RVP, školy na to musí zareagovat příslušnou úpravou vlastních vzdělávacích plánů. Co se tedy doopravdy stalo, když byla mediální výchově přisouzena vyučovací povinnost? To jsem si v této části práce ověřila na vybraných školách. Zaměřila jsem se na pražské Gymnázium Nad Kavalírkou, které jsem dříve sama navštěvovala, a pro porovnání nabízím popis stavu na Církevním gymnáziu Plzeň.

3.1. Výukový plán pro mediální výchovu v hodinách dějepisu na vybraných školách

V obou případech se jedná o gymnázia osmiletá, jejich školní vzdělávací programy jsou tedy rozděleny pro nižší a vyšší gymnázium. Nižší gymnázium představují třídy primy, sekundy, tercie a kvarty, vyšší potom kvinty, sexty, septimy a oktávy. Mediální výchova hraje v těchto plánech významnou roli, ale tato část práce se bude konkrétněji zabývat tím, jak je mediální výchova vyučována v 5. – 8. ročnících, tedy na vyšších stupních gymnázií. Obě školy považují za nezbytné své studenty mediálně vzdělávat, v podstatě v průběhu celého studia. Pokud bychom se zaměřili výhradně na dějepis, nenarazili bychom však ani u jedné z nich na konkrétní plán v podobě vyhrazení několika hodin ročně výhradně pro mediální výchovu přímo v rámci hodin historie.

3.1.1. Gymnázium Nad Kavalírkou

Školní vzdělávací program pro vyšší stupeň u pražského gymnázia definuje mediální výchovu jako průřezové téma, které by mělo být integrováno do většiny vzdělávacích oblastí, čili do několika předmětů zároveň³⁸. Mediální výchova se dá aplikovat dle jejich programu v českém jazyce a literatuře, v rámci výuky cizích jazyků, v dějepise, v informatice, v hodinách občanského a společenskovedního základu a ve výtvarné i hudební výchově. Tato škola nezvolila pro mediální výchovu možnost samostatného vyučovacího předmětu.

---

³⁸ Viz příloha č. 1

Z hlediska historie by dle školního vzdělávacího programu měli žáci na dobovém tisku a zpravodajství umět rozlišovat zprávy seriózní, jejichž funkce je hlavně informativní, od bulvárních, které slouží spíše jako zábavná sdělení. Dále by se dle dokumentu měli studenti naučit něco blíže o vlivu a fungování médií ve společnosti, žáci by si měli na zlomových historických událostech uvědomit propojení mediálního a politického světa a jakou mocí vlastně média oplývají. Konkrétní příklady infiltrace nebo přesnější osnovu ale v dokumentu nenajdeme. Blíže osnovy pro konkrétní předměty mi nebyly zpřístupněny. Pokud jde o bezpečné užívání nových médií, bezpečné chování na internetu, dešifrování nepravdivých zpráv zde vydaných a další podobnou problematiku, škola zprostředkovává studentům hned v několika ročnících odborné přednášky na toto téma, a to odděleně od ostatních vyučovacích předmětů.

3.1.2. Církevní gymnázium Plzeň

Plzeňské gymnázium má pro každý předmět svůj vlastní vzdělávací program. Mediální výchova je v rámci dějepisu zmiňována pouze pro poslední ročník gymnázia, v souvislosti se studiem moderních dějin. Podle školního vzdělávacího programu to vypadá, že prvky mediální výchovy se ve výuce dějepisu objevují až pro období po druhé světové válce. Nicméně dle informací od jednoho z vyučujících tato informace neodpovídá skutečnosti, jak si přiblížíme v další podkapitole. Zásadním rozdílem mezi pražskou a plzeňskou školou je to, že plzeňské gymnázium zařadilo zhruba 24 vyučovacích hodin, které odpovídají přibližně třem měsícům, mediální výchovy v rámci společenskovedního semináře³⁹, který se vyučuje jako volitelný předmět v posledních dvou ročnících gymnázia, tedy v septimě a oktávě. Dále se však, stejně jako v případě pražské školy, na mediální výchovu zaměřují v hodinách českého jazyka, v základech společenských věd, v informatice, v dějinách umění a na volitelném semináři moderních dějin.

Dle školního vzdělávacího programu pro český jazyk Církevního gymnázia Plzeň by se žáci na konci šestého ročníku měli být schopni samostatně orientovat v textu a porozumět mu, a zároveň by měli být schopni sami vytvářet stylisticky různorodé texty. Také by se studenti měli orientovat v útvarech publicistického stylu a rozlišovat jej podle charakteristických znaků. Získané dovednosti se pak u studentů rozvíjejí ve vyšších ročnících gymnázia, na konci studia by dle předpokladů měl žák být schopen napsat odborný článek nebo vytvořit reportáž. Předmět dějiny umění je na škole vyučován jednou týdně v pátém a v šestém

---

³⁹ Viz příloha č. 2

ročníku. Během této doby se studenti blíže seznámí s mediální produkcí, mediálními produkty, jejich významy a uživateli. Vysvětlí si například pojem publikum a jeho účast v uměleckém procesu. Ve vyučování se učitelé mají zaměřit na roli médií v moderních dějinách, na účinky mediální produkce a na vliv médií. Seminář moderních dějin, který je pak volitelný pro žáky septim a oktáv, a který dle školního vzdělávacího programu realizuje obsah vzdělávacího oboru Dějepis RVP G, se také zaměřuje hlavně na vývoj lidské společnosti po druhé světové válce. Hlavním cílem semináře je předávání historické zkušenosti a formování historického povědomí. K přiblížení příslušných historických událostí učitel využívá ukázky z dobových novin či časopisů a také ukázky tehdejší televizní produkce.

Mediální výchovu se však nejvíce podařilo na plzeňském gymnáziu zahrnout do základů společenských věd a do již zmiňovaného společenskovedního semináře. Základy společenských věd jsou vyučovány od kvinty, příslušný seminář je pak jedním z volitelných předmětů pro studenty posledních dvou ročníků gymnázia. V pátých ročnících jsou základy společenských věd zaměřeny převážně na studium politologie. Z hlediska mediální výchovy je výuka koncipována tak, aby žáci byli schopni kriticky hodnotit úlohu médií a jejich vlivu na veřejné mínění. V témže ročníku se pak mají studenti seznámit se zlomovými událostmi, které měly vliv na formování dnešní společnosti v našem státě, a díky tomu i s tím, jak byly události popisovány v tehdejších médiích. Provázanost společenských věd a dějepisu je nesporná, v tomto případě je vykládaná látka totožná. Samostatný blok v předmětu v tomto ročníku tvoří mediální gramotnost. Žáci se mají seznámit s těmito pojmy: média, fakt, názor, aktualita, informace, zpravodajství, mediální stereotypy, média a politika, objektivita médií, mediální propaganda a regulace médií. V praxi jde o to, aby žáci získali mimo jiného schopnost zhodnotit význam médií pro fungování demokratické společnosti, také schopnost identifikace autora subjektivního názoru ve veřejně publikovaném textu, měli by být schopni ilustrovat možné příklady mediální propagandy. Studenti kriticky zhodnotí vliv médií na politiku, způsoby mediální komunikace a sociálních sítí, objasní důvody pro a proti regulaci médií a postihnou (ne)objektivitu médií. Základy společenských věd jsou na této škole v šestém ročníku zaměřeny na studium ekonomie. I zde se můžeme setkat s mediální výchovou, protože jedním z očekávaných výstupů je u studentů dovednost posoudit vliv nejdůležitějších ekonomických ukazatelů uveřejněných v médiích na životní úroveň občanů. Studenti jsou vedeni k tomu, aby byli schopni v médiích vyhledávat například pracovní nabídky. Také zanalyzují skrytý obsah reklamy, kriticky posuzují podíl marketingu na úspěchu výrobku na trhu. V posledním ročníku studia je mediální výchova v osnovách

základů společenských věd rovněž zmiňována, avšak nijak konkrétně. Jen je zde uvedena v souvislosti s výkladem o demokracii a genderových studiích.

Samostatnou kapitolu pomyslně tvoří již několikrát zmiňovaný společenskovědní seminář. Ten mimo jiného nabízí studentům hlubší zaměření na mediální výchovu, na kterou se výuka specializuje v průběhu třech měsíců v oktávě. Během této doby by se měli žáci dle školního vzdělávacího programu seznámit nejen se základními pojmy z mediální výchovy, ale hlavně by si měli sami v praxi vyzkoušet, jak správně s různými sděleními z médií pracovat. Měli by si ještě více prohloubit schopnost dešifrovat uveřejněné informace, rozlišit různé typy sdělení, kým a za jakým účelem byly tyto informace vydány. Setkávají se s pojmy jako propaganda, zpravodajství, stereotypy v médiích, reklama, marketing, objektivita a regulace médií. Seminář by dle příslušného vzdělávacího pánu měl být doplněn o přednášky odborníků z praxe. Na nutnost neopomínat takové besedy upozorňuje i Doubrava (2006)⁴⁰.

3.2. Konkrétní názory, zkušenosti a poznatky učitelů

Školní vzdělávací programy by měly pro vyučující představovat určité vodítko k vyučovaným předmětům. Každá škola by si měla vytvářet vlastní programy a plány výuky a jsou to právě učitelé, kteří by se na tvorbě těchto osnov měli podílet. Neměl by tedy být problém následně v průběhu školního roku tyto plány a programy dodržovat. V této části práce jsem se zaměřila na rozhovory s konkrétními vyučujícími, abych zjistila, jakým způsobem se mediální výchova na jejich školách vyučuje. Rozhovory měly zjistit, jaké materiály využívají pro přípravu své výuky. Jestli využívají učebnice mediální výchovy nebo některé webové portály, například ty, které byly předmětem zkoumání v této práci. Považují-li současné dostupné materiály za dostačující či nikoliv. Dále jsem zjišťovala, zda se někdy zúčastnili školení, kurzů či workshopů a jestli jim tuto možnost zprostředkovala škola nebo se k těmto aktivitám dostali z vlastní iniciativy. Dále mě zajímalo, jestli nějakým způsobem předávají své vlastní zkušenosti nebo přímo jimi sestavené výukové materiály ostatním učitelům, například publikováním na internetu.

---

⁴⁰ DOUBRAVA, L. (2006): Mediální výchova, nové téma ve výuce. In Učitelské noviny, 2006, 44. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=48&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>

3.2.1. Mediální výchova jako samostatný předmět

Církevní gymnázium Plzeň reprezentoval Mgr. Jan Sovadina, vyučující pro předměty zeměpis, základy společenských věd a společenskovední seminář. Právě on nejvíce apeloval na nutnost zavedení výuky mediální výchovy na škole a dokonce ji vyučuje jako samostatný blok v rámci semináře, dala jsem mu přednost před dějepisáři, jejichž výuka mediální výchovy zdaleka není tak intenzivní. Vyučující na školu nastoupil v roce 2008, tedy přibližně v době, kdy se mediální výchova jako průřezové téma začalo zařazovat do školních vzdělávacích programů. S prvotní přípravou výuky mediální výchovy mu velmi pomohlo CD *Rozumět médiím - základy mediální výchovy pro učitele* (2006). Na základě tohoto materiálu se rozhodlo o vytvoření samostatného několikaměsíčního bloku o mediální výchově v rámci společenskovedního semináře. Finální podobu dostal tento plán před čtyřmi lety, vyučující však apeloval na potřebu mediálně vzdělávat i studenty, kteří si společenskovední seminář jakožto volitelný předmět nevyberou. Proto před dvěma lety došlo k zavedení menšího tematického okruhu základů mediální výchovy, složeného ze šesti vyučovacích hodin, i v pátém ročníku gymnázia v hodinách základů společenských věd.

Příručka *Rozumět médiím* slouží dodnes jako učebnice pro výuku ve výše zmíněném semináři. Vyučující přesně postupuje v souladu s řazením kapitol v knize. Nejprve se tedy věnuje první kapitole o masových médiích. Součástí této kapitoly je i stručný výklad o dějinách médií, který dále doplňují samostatné lekce. Další probíraný okruh představuje další kapitola knihy, která se zabývá problematikou zpravodajství. Ta prostřednictvím sestavených lekcí rozvíjí ve studentech schopnost kritického myšlení při práci s mediálními obsahy a také přináší seznámení s novinářskou prací. Seminář dále pokračuje výkladem ze čtvrté kapitoly příručky o regulaci a autoregulaci médií. Šestou kapitolu, která se věnuje propojení médií a politiky, vyučující aktivně sám obměňuje a doplňuje dle aktuálního dění. Na příkladech tří různých publikovaných článků na jedno společné téma (v tomto roce jím byla prezidentská inaugurace) ukazuje to, jak stejnou událost uchopují tři různé deníky jinak a vysvětluje studentům proč se tak děje. Propojení médií a politiky není pouze současné, ale sahá do již poměrně vzdálené historie, jedna z podkapitol příručky je v této fázi zaměřena na propagandu, i zde je tedy patrná úzká vazba s dějepisem, a i tomuto tématu se vyučující v semináři věnuje. Poslední fázi mediálně – výchovného bloku představuje kapitola o reklamě. Vzhledem k tomu, že studenti nemají k mediální výchově k dispozici žádné učebnice, pedagog využívá nejvíce příručku *Rozumět médiím* a pracovní listy, které jsou její součástí. Výuka je pak dále doplněna přednáškami odborníků z praxe, což velmi zvedá popularitu semináře a dle

vyučujícího tyto besedy navštěvují i studenti, kteří jinak seminář v průběhu roku nenavštěvují a mezi volitelnými předměty si vybrali jiné. Přisuzuje to nárůstu popularity oboru mediální výchovy mezi studenty a všudypřítomnosti médií v jejich každodenním životě.

Co se přípravy na výuku týče, pedagog tedy využívá již mnohokrát zmiňovanou příručku, aktuální témata čerpá z denního tisku a dále využívá webových serverů www.jsns.cz a www.obcankari.cz. Adresa prvního zmíněného portálu je zkratka vzdělávacího programu s názvem Jeden svět na školách, organizovaný Člověkem v tísní. Tento program slouží k tomu, aby pomohl nejen učitelům aktivně zapojit do výuky současná společenská témata. K tomu slouží obrovské množství materiálů a připravených lekcí. Jednou z oblastí, které se program speciálně věnuje, je rozvoj mediální gramotnosti mezi studenty. Mnoho přínosných materiálů a i přímo sestavených lekcí pro učitele je k nalezení na druhém zmíněném serveru, čili na www.obcankari.cz. Web je velice přehledný a vyučující si zde lehce vyberou o jaké materiály mají aktuálně zájem. Ať se jedná o obrazové materiály, prezentace, pracovní listy nebo textové materiály, vše je pro registrované uživatele volně k dispozici, dokonce i odkaz na výše zmíněný pořad s názvem Slavné dny, který původně vznikl pro internetovou televizi Stream. Nechybí ani odkazy k zajímavým pořadům a dokumentům České televize. Název portálu předesílá, že je určen pouze vyučujícím občanské výchovy, ale vzhledem k provázanosti předmětu právě s dějepisem se dá doporučit i pedagogům věnujícím se historii.

Dotazovaný vyučující se také v minulosti zúčastnil kurzu, který pořádala organizace Člověk v tísní pod názvem Svět podle demokracie. Organizátoři definují projekt následovně. „Projektem – potažmo kurzem Svět podle demokracie chceme podpořit učitele a školy při zahrnování tématu demokracie do výuky, a to především ve vztahu k různým aktuálním palčivým tématům současného světa – jako jsou nacionalismus, multikulturalismus a menšiny, média, náboženství, rozvojová pomoc, terorismus, evropská integrace, občanská společnost, feminismus a další.“⁴¹ I magistr Sovadina hodnotí tuto zkušenost jako velmi přínosnou, z hlediska mediální výchovy rovněž, neboť mezi probíranými tématy nechyběla propaganda, totalitní režimy, kde hrají média velmi důležitou roli, a také média jako prostředek kontroly obyvatel.

Dotazy jsem směřovala i na mediální výchovu v hodinách dějepisu na tomto gymnáziu. Dějepisáři sice pro výuku využívají dobových materiálů, ať už z tehdejšího tisku nebo ukázek z filmů pro oživení výuky, ale mediální výchova jako taková zde nemá vyhrazen speciální blok, jako je tomu v případě základů společenských věd. Dějiny médií se zde neprobírají

---

⁴¹ Dostupné z: http://www.svetpodledemokracie.cz/o_projektu.html

vůbec, vzhledem k rozsáhlosti tohoto tématu. Vyučující historie spoléhají na to, že mnohá témata z historie a základů společenských věd spolu úzce souvisí a mediální výchově se v hodinách základů společenských věd věnují učitelé dostatečně.

Na plzeňské škole studenti dlouhodobě projevují o média a svět kolem nich zájem, důkazem toho je i to, že z vlastní iniciativy zde v minulosti vydávali školní časopis Čtverec a nebo Bulvární rána.

3.2.2. Průřezové téma napříč několika předměty

Druhým vyučujícím, se kterým jsem vedla hloubkový rozhovor o mediální výchově, byla Mgr. Hana Horkelová z Gymnázia Nad Kavalírkou v Praze. Vyučující učí předměty dějepis a český jazyk, v rámci nich se zaměřuje i na mediální výchovu. Seznámení a aplikování mediální výchovy do výuky však nebylo v jejím případě odstartováno kurikulární reformou školství či tím, že se mediální výchova stala průřezovým tématem. Vyučující se věnovala výuce tohoto obsáhlého a komplikovaného oboru již o mnoho let dříve. Mnohem více je ale v rámci její přípravy vyučovacích hodin mediální výchova aplikovatelná v českém jazyce než v hodinách historie. Například když se studenti seznamují s publicistickým stylem. K přípravě hodiny českého jazyka využívá vyučující i portál www.medialnigramotnost.cz. I dějepis však nabízí prostor pro mediální výchovu, magistra například zadává každou hodinu jednomu studentovi domácí práci, aby si připravil přibližně tříminutovou aktualitu, kterou by prezentoval před třídou na začátku příští hodiny. Základním požadavkem je kvalitní práce s odborným tiskem, s dobovými materiály i s internetem. Žáci často v rámci těchto aktualit připomínají výročí nejslavnějších historických událostí.

Dá se říci, že mediální výchova je odjakživa přirozenou součástí vykládané látky u vybraných kapitol. Studenti se zcela přirozeně seznamují například s vynálezem knihtisku, s propagandou za Napoleonovy vlády, s prvními články v bulvárním tisku ve Francii, vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava v tisku, dále blíže nahlédnou na to, jak situaci u nás kolem 21. srpna 1968 popisovaly deníky v Moskvě, studentům však není oznamováno, že se právě věnují kromě studia dějin i mediální výchově.

Pedagožka při přípravě využívá server www.moderni-dejiny.cz. Jedná se o výukový portál, který je primárně určen učitelům a studentům. Po registraci mohou vyučující čerpat z nepřeberného množství dobových pramenů, ať už jde o textové nebo obrazové dokumenty či audio nebo video ukázky. Veškeré materiály jsou chronologicky seřazeny do různých epochálních bloků. Dále čerpá ze zdrojů, které jsou k dispozici na webové adrese

www.dejepis.com. Zde dostupné historické dokumenty mohou posloužit k podpoře a oživení výuky. Kromě vlastních zdrojů využívá magistra Horkelová k přípravě výuky i různé dobové materiály, nalezené například v antikvariátech, inspiraci čerpá i z odborného časopisu Historický obzor, který obsahuje mnoho citací z dobového tisku. Příručka *Rozumět médiím*, kterou k výuce velmi intenzivně využívá učitel z plzeňského gymnázia, se na pražské škole také objevila, k jejímu využívání pro hodiny dějepisu však nedochází.

Učitelka se také zúčastnila letní školy historie, kterou každoročně pořádá Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy. Primárně je tento projekt zaměřen na učitele dějepisu a základů společenských věd. Některé přednášky byly podle vyučující zaměřeny na mediální výchovu, ale prý se nesečkala s pro ni naprosto novými informacemi.

Na pražské škole dříve vycházel studentský časopis Vokno, v dnešní době mohou studenti aktivně přispívat na internetové stránky gymnázia, například reportážemi z lyžařských výcviků a z různých mimoškolních aktivit.

Ani jeden z dotazovaných vyučujících pro přípravu výuky nevyužívá internetové stránky Rámcových vzdělávacích programů ani nevyužívá možnosti na tento webový portál přispívat.

4. Zhodnocení výsledků analýzy a rešeršní práce

Analýza dostupných výukových materiálů odhalila následující skutečnosti. Tištěné výukové materiály, které vystupují jako učebnice přímo určené studentům, jsou si ve své podstatě podobné. *Mediální výchova* od Evy Bělohlavé je primárně určená žákům druhých stupňů základních škol a odpovídajícím ročníkům víceletých gymnázií. Stejnojmenný soubor materiálů od Jana Pospíšila a Lucie Sáry Závodné je dostupný na trhu o několik let déle a má i lehce obsáhlejší charakter, tudíž bych jej spíš použila pro výuku mediální výchovy u vyšších ročníků gymnázií. Nicméně všechny tyto materiály mají jedno společné. Jejich využití je, alespoň dle mého subjektivního názoru, vhodné ideálně pro výuku mediální výchovy jako samostatného předmětu. Ucelený výukový materiál, který by spojoval mediální výchovu a dějepis v současné době neexistuje. Je tedy na samotných vyučujících, aby si z materiálů, které jsou dnes na trhu dostupné, udělali sami výtah toho, co by se jim z předkládaných informací konkrétně hodilo pro zařazení do výuky. Metodický materiál *Základy mediální výchovy* (Mičienka, Jiráček a kol., 2007) poskytuje užitečný návod pro sestavování výuky. Aby byly naplněny cíle a schopnosti žáků dle příručky Doporučené očekávané výstupy pro mediální výchovu v hodinách dějepisu by ale pouze učebnice pro sestavení výuky nestačily. Doplnily by je ale výše uvedené zdroje dostupné na internetu. Například předpoklad, že žák „zhodnotí význam Československého rozhlasu a Československé televize v dramatických dějinných zlomech (květen 1945, srpen 1968, listopad 1989)“⁴² lze naplnit pouze s využitím internetu.

Dalo by se říci, že analýza webových portálů přinesla užitečnější zdroje, neboť díky internetu se mohou učitelé dějepisu v současnosti dostat k nepřehlednému množství dobových materiálů, které mohou použít vždy při výkladu o příslušných obdobích. V prostředí internetu je na předložených serverech, jejichž analýza byla velmi důkladná, mnoho přímo sestavených lekcí přímo určených dějepisařům.

Hloubkové rozhovory s vyučujícími ze dvou gymnázií ale přinesly překvapivá zjištění. Přestože učebnice a portály mediální výchovy jsou dle výzkumu dostačující, pedagogové je téměř nevyužívají. Magistr Sovadina z Církevního gymnázia Plzeň vyučuje mediální výchovu v rámci společenskovedního semináře, jako samostatný blok čítající přibližně čtyřicet

---

⁴² Autorský kolektiv (2011): DOV – Doporučené očekávané výstupy: Metodická podpora pro výuku průřezových témat v gymnáziích. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP. Str. 52. Dostupné z <http://www.nuv.cz/vystupy/doprocene-ocakavane-vystupy?highlightWords=doporu%C4%8Den%C3%A9+o%C4%8Dek%C3%A1van%C3%A9+v%C3%BDstupy>

vyučovacích hodin. K výuce využívá metodický materiál *Rozumět médiím* v téměř plném rozsahu. V případě, že toto lze, se snaží sestavené lekce aktualizovat do současnosti, například podle aktuálních zpráv a kauz řešených v médiích, čili dle svého vlastního všeobecného přehledu. Nepoužívá žádnou z výše uvedených učebnic. Z analyzovaných webových serverů také k výuce nevyužívá žádný. Spoléhá se na vlastní zdroje.

Magistra Horkelová z pražského Gymnázia Nad Kavalírkou vyučuje dějepis a vzhledem k tomu, že škola nemá mediální výchovu zařazenou jako samostatný předmět, musí k tomuto předmětu přistoupit jako k průřezovému tématu, které by se mělo vyučovat napříč několika předměty, čili i v tom jejím. Ve valné většině čerpá z vlastních zdrojů a podotýká, že s příchodem povinnosti mediální výchovu vyučovat nedošlo k žádné výrazné změně, neboť prvky tohoto „nového“ oboru se v dějepisných přednáškách vyskytovaly již mnohem dříve naprosto automaticky. O možnosti využití výše uvedených učebnic nikdy pedagožka neuvažovala a soustředí se převážně na využití vlastních zdrojů. Ačkoliv uvádí, že pro jiný předmět využívá webový portál www.medialnigramotnost.cz, nečerpá z něj materiály pro dějepisnou výuku.

Oba vyučující kladně hodnotí svou účast na mimoškolních seminářích či kurzech, na kterých se předkládaná látka týkala také mediální výchovy. Sami ovšem své přístupy k výuce veřejně neprezentují. Ani jeden z dotazovaných pedagogů neuvedl, že by pociťoval nedostatek použitelných zdrojů pro jimi připravovanou výuku. Spíše jsem se setkala s názorem, že mají problém s nedostatkem času, aby mohli předat všechny kýžené informace a vědomosti.

Závěr

McLuhan (2011) kdysi řekl, že „vstupujeme do nového věku školství, které je programováno na objevování a ne na výuku“⁴³. Je otázkou, do jaké míry toto tvrzení koresponduje s českým školstvím. Chtějí a mohou učitelé objevovat a měnit starý systém výuky? Tato práce například ukázala, že přestože v současné době existuje velké množství materiálů, které mohou posloužit vyučujícím dějepisu pro výuku průřezového tématu mediální výchova ve svých hodinách, dotazovaní vyučující převážnou většinu dostupných materiálů nevyužívají, případně mnoho let využívají pouze jednu příručku. Je třeba se dále zamyslet nad tím, zda by nová souhrnná učebnice určená přímo pro dějepisáře byla vítána a zda by byla využívána k výuce či nikoliv.

Po vyhodnocení výsledků analýzy se domnívám, že hlavním nepřítelem učitelů je souboj s časem. Postihnout tak široký obsah, kterým studium médií, jejich obsahů, historie, a tak dále bezesporu je, a začlenit jej do vlastní již zažité výuky, je při časových možnostech jednotlivých předmětů pro ně velmi obtížné. Z tohoto pohledu se jeví zavedení mediální výchovy jako samostatného předmětu, který jako průřezové téma zasahuje do několika vzdělávacích oblastí, minimálně jako důležité téma k dalšímu zamyšlení.

Vyučování mediální výchovy v ostatních předmětech se zdá být pro učitele komplikovanější i z toho pohledu, že sami nechtějí měnit zažité postupy. Tím se otevírá námět pro další analýzu, a sice jakým způsobem systémově vzdělávat a motivovat učitele, aby jim obměňování zažitých způsobů výuky přišlo přirozené a vhodné.

Tato práce svým rozsahem nemohla vyřešit výše uvedené otázky, ale ukázala, jak se vstup mediální výchovy do Rámcových vzdělávacích programů promítl jednak do odborné literatury (s konkrétním zaměřením na oblast dějepisu), a jednak do výuky na středních školách. Ukázala také míru, do jaké jsou podmínky pro průřezové téma mediální výchova v hodinách dějepisu dostačující.

---

⁴³ McLUHAN, M. (2011): Jak rozumět médiím – Extenze člověka. Praha: Mladá fronta. Str. 10

Summary

The aim of the thesis was to find out how, and using what resources, are media studies being educated in history classes at high schools. After defining the media literacy and media education, it moves to introduction of Framework Educational Programs and Expected Learning Outcomes that are supposed to help the schools with designing of their educational programs, as well as with the space that media education should take in history lessons. Research and available media education textbook analysis were the basis for that, focusing on how well they can be applied into history classes. This part of the thesis also dealt with an analysis of on-line content created as a methodical support for teachers. Additional available resources were recommended.

The practical part examines the educational plans of two selected high schools, again focusing on the role of media education in history classes. The high school based in Pilsen devotes approximately 24 teaching hours to media education. They choose to dedicate a separate section of a social sciences course to media education, incorporating historical topics as well. I conducted two in-depth interviews with teachers from the selected schools. The key factors were: what resources they use in their lectures, whether they use the materials that were researched and analyzed in the first theoretical part of the thesis, if these are sufficient for them or if they lack resources in some areas of education. They were also asked whether they attended any media education workshops or lectures and whether they share their own lectures publicly as a supporting material for other teachers.

The thesis came to several conclusions. If combined, the analyzed resources seem to be sufficient for fulfilling of the expected learning outcomes. At the moment, there is no textbook or guidebook available which focuses exclusively on applying media education in history lessons and which provides a time plan of lectures in order to fulfil the above mentioned outcomes. However, by combining the information from media education textbooks and on-line content, the desired information can be obtained.

The interviews revealed that the first teacher, who teaches media education as a separate section of social sciences lectures, has only been using the textbook called „Understanding Media“ (2006) in its full extent, together with providing his own resources and attempting to update the topics occasionally. The other teacher only relies on her own resources and doesn't use any media education textbooks or media education related web sites for teachers. With regard to limited time possibilities, neither of the teachers feels the need for any other informational resources.

Použitá literatura

Autorský kolektiv (2011): DOV – Doporučené očekávané výstupy: Metodická podpora pro výuku průřezových témat v gymnáziích. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP.

Dostupné z <http://www.nuv.cz/vystupy/doporucene-ocekavane-vystupy?highlightWords=doporu%C4%8Den%C3%A9+o%C4%8Dek%C3%A1van%C3%A9+v%C3%BDstupy>

Autorský kolektiv (2007): RVP - Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Dostupné z <http://www.nuv.cz/file/159>.

Autorský kolektiv (2017): RVP – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT. Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/43792/>.

BEDNAŘÍK, P. – JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. (2011): Dějiny českých médií – Od počátku do současnosti. Praha: Grada.

BĚLOHLAVÁ, E. (2013): Mediální výchova – učebnice. Plzeň: Fraus.

BĚLOHLAVÁ, E. (2013): Mediální výchova – příručka učitele. Plzeň: Fraus.

BÍNA, D. a kol. (2005): Výchova k mediální gramotnosti. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

BUCKINGHAM, D. (2003): Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Cambridge: Polity Press. Kap. 3. Dostupné z: <https://digitalauthorshipuri.files.wordpress.com/2016/01/buckingham-media-education-chapter-3-pdf.pdf>

BURTON, G. - JIRÁK, J. (2003): Úvod do studia médií. Brno: BARRISTER & PRINCIPAL.

DOUBRAVA, L. (2006): Mediální výchova, nové téma ve výuce. In Učitel'ské noviny, 2006, 44. Dostupné z:

<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=48&PHPSESSID=0f25f5ca140cecb2f5e2a53fa17d088d>

HRONOVÁ, B. (2008): Mediální výchova na gymnáziích – cíle a skutečnost. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Radim Wolák.

JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. (2015): Masová média – 2., přepracované vydání. Praha: Portál.

JIRÁK, J. – WOLÁK, R. (editoři; 2007): Mediální gramotnost – nový rozměr vzdělávání. Radioservis, a. s.

JOHNSON, L. L. (2001): Chapter One: Media Literacy Education. In *Counterpoints*, Vol. 106, media, education, and change (2001). Str. 1 – 18. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/42976225?read-now=1&refreqid=excelsior%3A26a0905502eebcc5079328bdbb23c51a&seq=1#page_scan_tab_contents

KONČELÍK, J. – VEČEŘA, P. – ORSÁG, P. (2010): Dějiny českých médií 20. století. Praha: Portál.

KÖPPLOVÁ, B. a kol. (2003): Dějiny českých médií v datech: rozhlas, televize, mediální právo. Praha: Karolinum.

MAŠEK, J. – SLOBODA, Z. – ZIKMUNDOVÁ, V. (editoři, 2009): Mediální pedagogika v teorii a praxi - sborník příspěvků z mezinárodní konference o mediální výchově a pedagogice: Plzeň 17. – 18. června 2009. Plzeň: Fakulta pedagogická ZČU.

McLUHAN, M. (2011): Jak rozumět médiím – Extenze člověka. Praha: Mladá fronta.

McQUAIL, D. (2009): Úvod do teorie masové komunikace – Vyd. 4. Praha: Portál.

MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2006): Rozumět médiím – základy mediální výchovy pro učitele. Partners Czech. Vychází ve spolupráci s Centrem pro mediální studia CEMES UK FSV.

MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. a kol. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál.

OSVALDOVÁ, B. – KOPÁČ, R. (editoři; 2016): Co je bulvár, co je bulvarizace. Praha: Karolinum

PASTOROVÁ, M. – JIRÁK, J. a kol. (2015): K integraci mediální výchovy. Univerzita Palackého v Olomouci.

PLHALOVÁ, P. (2011): Specifika mediální výchovy. Diplomová práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno.

POSPÍŠIL, J. – ZÁVODNÁ, L. S. (2009): Mediální výchova. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o.

POSPÍŠIL, J. – ZÁVODNÁ, L. S. (2010): Mediální výchova - CVIČEBNICE - ZADÁNÍ. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o.

POSPÍŠIL, J. – ZÁVODNÁ, L. S. (2010): Mediální výchova - CVIČEBNICE – ŘEŠENÍ. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o.

POSPÍŠIL, J. – ZÁVODNÁ, L. S. (2010): Mediální výchova - METODIKA. Kralice na Hané: Computer Media s.r.o.

ROTH, J. (2005): Mediální výchova v Čechách. Praha: Tutor.

SLOBODA, Z. (2013): Mediální výchova v rodině. Univerzita Palackého v Olomouci.

THOMPSON, J. B. (2004): Média a modernita. Praha: Karolinum.

VERNER, P. (2007): Mediální výchova: průřezové téma. Albra, spol. s r.o., redakce SPL – Práce.

WOLÁK, R. (2011): Učebnice a portály mediální výchovy v ČR. In Komunikace, média, společnost 2011 (1)

www.dejepis.com

www.jsns.cz

www.medialnigramotnost.cz

www.moderni-dejiny.cz

www.obcankari.cz

www.rvp.cz

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK
Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Žáková Denisa

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2012/2013

E-mail diplomantky/diplomanta:

denisa.zakova87@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Mediální studia / kombinovaná forma

Předpokládaný název práce v češtině:

Mediální výchova v hodinách dějepisu na středních školách

Předpokládaný název práce v angličtině:

Media education in history lessons on high schools

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2014/2015

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Práce se zabývá mediální výchovou jako průřezovým vzdělávacím tématem a zaměří se na zkoumání možností jejího průniku do hodin dějepisu. Cílem práce je analýza metodických výukových materiálů, které jsou v současnosti dostupné pro učitele středních škol. Konkrétně se zaměřím na tištěné výukové materiály, učebnice a webové portály. Dále se na vybraných školách pokusím zjistit, zda učitelé materiály využívají, jak jsou s výukovými materiály učitelé spokojeni, zda jim dostatečně rozumí, jaká doplnění by případně uvítali do budoucna. Okrajově se zaměřím i na názor samotných žáků.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Úvod

2. Mediální gramotnost

2.1. Mediální výchova jako průřezové téma

2.2. Dostupné výukové materiály pro učitele středních škol

2.2.1. Tištěné výukové materiály

2.2.2. Webové portály

- V rámci této kapitoly a jejích podkapitol bych se ráda zaměřila hlavně na výukové materiály mediální výchovy, které jsou v současnosti dostupné pro učitele středních škol.

3. Výuka mediální výchovy v hodinách dějepisu v praxi

3.1. Výukový plán pro mediální výchovu v hodinách dějepisu na vybraných školách

3.2. Konkrétní názory, zkušenosti a poznatky učitelů

3.3. Názor studentů středních škol na mediální výchovu v rámci hodin dějepisu

- Bude se jednat o zpracování toho, jaký mají střední školy předpoklad k tomu aplikovat mediální výchovu v hodinách dějepisu, jak jsou s tímto plánem a dostupnými materiály spokojeni samotní učitelé

a okrajově se pokusím zjistit i názor samotných žáků.

4. Zhodnocení výsledků analýzy a řešeršní práce

5. Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

V rámci práce by mělo dojít k analýze metodických materiálů zaměřených na mediální výchovu, které mají k dispozici učitelé středních škol. Půjde jak o tištěná média, tak o webové portály.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Výzkumná a obsahová analýza, řešeršní práce a analýza výukových materiálů, učebnic a webových portálů zaměřených na mediální výchovu, dostupných pro učitele středních škol.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

KÖPPLOVÁ, B. a kol. (2003): Dějiny českých médií v datech. Praha: Karolinum.

- Tato kniha se zaměřuje zvláště na dějiny rozhlasu v datech, dějiny televize v datech a také na mediální právo v datech. Je nezbytným studijním materiálem nejen pro studenty mediálních studií, ale i pro pedagogy vyučující mediální výchovu.

BEDNAŘÍK, P. – JIRÁK, J. – KÖPPLOVÁ, B. (2011): Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti. Praha: Grada

- Kniha komplexně zahrnuje vývoj českých médií od dávné historie až po současnost. Popisuje, jaký historický význam pro rozvoj mediálního pole v Čechách měly například technologické vynálezy. Zaměřuje se tedy jak na vývoj tisku, rozhlasu, televize, ale i nových médií.

JIRÁK, J. – WOLÁK, R. (eds.) (2008): Mediální gramotnost – nový rozměr vzdělávání. Praha: Radioservis.

- Autoři se v této publikaci snaží zachytit důležitost mediální gramotnosti a mediálního vzdělávání nejen na poli pedagogickém v rámci výuky na základních a středních školách, ale poukazují i na to, že mediální vzdělávání a porozumění médiím by mělo být součástí všeobecného vzdělání každého z nás.

MIČIENKA, M. – JIRÁK, J. (2007): Základy mediální výchovy. Praha: Portál.

- Jedná se v podstatě o učebnici mediální výchovy, přímo určenou pro pedagogy žáků základních a středních škol. Je to metodický materiál určený pro výuku mediální výchovy, ať už samostatně, či v rámci dalších předmětů na školách.

McQUAIL, D. (2009): Úvod do teorie masové komunikace. Praha: Portál.

- Opět jde o učebnici, která by měla z praktického hlediska seznámit se základy fungování masových médií. Zaměřuje se převážně na rozhlas, tisk a televizi a je nenahraditelnou pomůckou pro studium teorie masových médií a komunikace.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

PLHALOVÁ, P. (2011): Specifika mediální výchovy. Diplomová práce, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno

Datum / Podpis studenta/ky

Seznam příloh

Příloha č. 1: Průřezové téma mediální výchova v ŠVP Gymnázia Nad Kavalírkou (popis + tabulka)

Příloha č. 2: Církevní gymnázium Plzeň – ŠVP společenskovední seminář (tabulka)

Příloha č. 1: Průřezové téma mediální výchova v ŠVP Gymnázia Nad Kavalírkou (popis + tabulka)

Průřezové téma Mediální výchova obsahuje základní poznatky a dovednosti týkající se médií a mediální komunikace. Mediální výchova má vybavit studenta základní úrovní mediální gramotnosti. K základním cílům tohoto průřezového tématu patří především schopnost zpracovat, vyhodnotit, využít potenciál médií jako zdroje informací, dále rozvíjet schopnost kritického vnímání (analytický přístup) k mediálním sdělením a zapojit se do mediální komunikace. Interaktivní a tvůrčí charakter, stejně jako šíře obsahu tohoto tématu předpokládá integraci tohoto průřezového tématu do většiny vzdělávacích oblastí. Nejbližší vazbu má však s oblastmi Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Informatika a informační a komunikační technologie a Umění a kultura.

VZDĚLÁVACÍ OBSAH		VZDĚLÁVACÍ OBLASTI
1. Student porovnává různé druhy mediálních sdělení, 2. Rozlišuje informativní, společensky významná sdělení od zábavních a bulvárních.	KRITICKÉ ČTENÍ A VNÍMÁNÍ MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ (ZPRAVODAJSTVÍ A REKLAMA)	ČLOVĚK A SPOLEČNOST - Historie, výchova k občanství JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - český jazyk a literatura, cizí jazyk INFORMATIKA A INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE
1. Student se učí chápat rozdíl mezi realitou a médiem zobrazovanými stereotypy. 2. Učí se rozlišovat, např. sdělení vycházející ze společenských předsudků, neodbornosti a sdělení objektivní, vycházející ze znalosti problematiky.	INTERPRETACE VZTAHU MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ A REALITY (ZPRAVODAJSTVÍ, REKLAMA, ZÁBAVA)	JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - český jazyk a literatura ČLOVĚK A SPOLEČNOST - výchova k občanství

<p>1. Student rozumí rozdílu ve stavbě a skladbě sdělení v tisku pro dospělé a v časopisech pro dospívající. 2. Student dokáže na základě tohoto rozdílu využít zdroje informací k různým účelům.</p>	<p>STAVBA MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ (ZPRAVODAJSTVÍ - TV, RADIO, INTERNET, TISK)</p>	<p>JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - český jazyk a literatura INFORMATIKA A INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE</p>
<p>1. Student na základě výběru jazykových prostředků, obrazů, hudby se učí vnímat a rozpoznat autora sdělení a jeho záměr působení na vnímatele.</p>	<p>VNÍMÁNÍ AUTORA MEDIÁLNÍCH SDĚLENÍ</p>	<p>JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - český jazyk UMĚNÍ A KULTURA - hudební a výtvarná kultura</p>
<p>1. Student si uvědomuje význam a roli médií v každodenním životě společnosti - v oblasti politiky, kultury. 2. Rozvíjí své schopnosti analytického přístupu k médiím, kritického odstupu od nich. 3. Učí se využívat možnosti a nabídky médií jako zdroje cenných informací, kvalitní zábavy a naplnění volného času.</p>	<p>FUNGOVÁNÍ A VLIV MÉDIÍ VE SPOLEČNOSTI</p>	<p>ČLOVĚK A SPOLEČNOST - Historie, výchova k občanství JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE - český jazyk a literatura, cizí jazyk UMĚNÍ A KULTURA - hudební a výtvarná výchova</p>

Příloha č. 2: Církevní gymnázium Plzeň – ŠVP společenskovední seminář (tabulka)

Předmět:	Seminář ZSV			
Ročník:	Septima, Oktáva			
Očekávaný výstup	Školní výstup	Učivo	TO průřezových témat	Mezipředmětové vztahy
<ul style="list-style-type: none"> • Žák objasní, proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování, uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a činnost člověka, • žák porovná osobnost v jednotlivých vývojových fázích života, vymezení, co každá etapa přináší do lidského života nového a jaké životní úkoly před člověka staví, • žák vyloží, jak člověk vnímá, prožívá a poznává skutečnost, sebe i druhé lidi a co může jeho vnímání a poznávání ovlivňovat, • žák využívá získané poznatky při sebepoznávání, poznávání druhých lidí, volbě profesní orientace, • žák na příkladech 	<ul style="list-style-type: none"> • Žák prakticky uplatňuje informace získané z oboru psychologie ve své sebereflexi, • žák je schopen adekvátně rozpoznávat vlastní pocity, • dokáže přiměřeně reagovat na své okolí a jeho podněty, • žák si uvědomuje svou vlastní identitu, • žák rozvíjí svou přiměřenou sebedůvěru a zodpovědnost používat své schopnosti, • žák je schopen sestavit svou hierarchii hodnot a v souvislosti s tím vymezit krátkodobé i dlouhodobé cíle, • žák plánuje svůj osobní rozvoj, • žák hledá konstruktivní cesty, jak čelit zátěžovým situacím 	<ul style="list-style-type: none"> • Psychologické praktikum <ul style="list-style-type: none"> ◦ Pragmatický přístup k poznatkům psychologie, odbourávání mýtů, ◦ hlavní přístupy v psychologii, oblasti psychologie, ◦ psychologie osobnosti, = vývoj osobnosti, = struktura osobnosti, = dynamika osobnosti, = obranné mechanismy, = zátěžové situace, = konflikt a jeho řešení, ◦ self koncept, ◦ využití psychologie v běžném životě. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ poznávání a rozvoj vlastní osobnosti ◦ seberegulace, organizační dovednosti, efektivní řešení problémů ◦ spolupráce a soutěž • Mediální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ účinky mediální produkce a vliv médií ◦ uživatelé ◦ role médií v moderních dějinách 	<ul style="list-style-type: none"> • Psychologie • Historie • Český jazyk a literatura • Filozofie • Informatika • Umění a kultura • Člověk a zdraví • Člověk a svět práce

<p>ilustruje vhodné způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Žák objasní podstatu filozofického tázání, porovná východiska filozofie, mýtu, náboženství, vědy a umění k uchopení skutečnosti a člověka • Žák porovná řešení základních filozofických otázek v jednotlivých etapách vývoje filozofického myšlení. 	<p>moderní doby,</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák identifikuje faktory ovlivňující duševní vyrovnanost a kreativitu. <ul style="list-style-type: none"> • Žák přijímá zodpovědnost za sebe a za svět, ve kterém žije, • žák charakterizuje filozofii jako jeden z přístupů ke světu, • žák adekvátně rozumí filozofické metodě pochybnosti v souladu s limitními situacemi, • žák v kontextu dějin vysvětlí obsahovou sémantiku filozofických textů v porovnání s konzumním přístupem ke světu, • žák adekvátně hodnotí filozofické myšlenky v různých typech umění. 	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofické praktikum <ul style="list-style-type: none"> ◦ Co je a co není filozofie? ◦ Filozofická metoda, ◦ rozdělení filozofie – interpretace textu, ◦ filozofie v dějinách založená na interpretaci textu, ◦ filozofie v literatuře, ◦ filozofie v umění (výtvarné umění, kinematografie, drama..), ◦ využití filozofie v běžném životě. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osobnostní a sociální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ poznávání a rozvoj vlastní osobnosti ◦ spolupráce a soutěž ◦ morálka všedního dne • Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech <ul style="list-style-type: none"> ◦ globalizační a rozvojové procesy ◦ žijeme v Evropě ◦ vzdělávání v Evropě a v světě • Multikulturní výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ vztak k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí ◦ psychosociální aspekty interkulturality • Enviromentální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ člověk a životní prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofie • Historie • Psychologie • Informatika • Český jazyk a literatura • Umění a kultura • Člověk a zdraví • Religionistika
--	--	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • žák si uvědomuje svou vlastní kulturní identitu, • žák vnímá multikulturalitu jako prostředek vzájemného obohacování různých etnik, • rozumí základním pojmům multikulturní terminologie (národ, kultura, subkultura, společenská skupina, etnicita, identita, asimilace, integrace, inkluze, kulturní pluralismus, globalizace, xenofobie, rasismus, 	<ul style="list-style-type: none"> • žák přijímá zodpovědnost za sebe a za svět, v němž žije, • žák si uvědomuje důležitost integrace jedince v rodinných, vrstevnických a profesních vztazích, chápe člověka jako společenskou bytost a zná hlavní typy sociálních útvarů • žák je vnímavý ke kulturním rozdílnostem, chápe je jako obohacení života, snaží se porozumět odlišnostem, 	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Multikulturalita</u> <ul style="list-style-type: none"> ◦ multikulturní společnost, ◦ kultura, ◦ subkultura, ◦ kontrakultura, ◦ nebezpečí stereotypního pohledu na svět, ◦ komunikace, ◦ interkulturní výchova, ◦ etnocentrismus, xenofobie. ◦ menšiny v České 	<ul style="list-style-type: none"> • Mediální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ účinky mediální produkce a vliv médií ◦ role médií v moderních dějinách • Multikulturní výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ základní problémy sociokulturních rozdílů ◦ vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí ◦ psychosociální aspekty interkulturality • Osobnostní a sociální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ poznávání a rozvoj vlastní osobnosti ◦ spolupráce a soutěž ◦ morálka všedního dne ◦ seberegulace, 	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofie • Historie • Psychologie • Informatika • Český jazyk a literatura • Umění a kultura • Religionistika
---	---	---	--	--

<p>intolerance, extremismus apod.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák poznává jazykové zvláštnosti různých etnik v dnešním multilingvním a multikulturním světě, • žák má představu o postavení různých minorit ve společnosti, • žák rozpozná projevy rasové nesnášenlivosti, umět vysvětlit příčiny xenofobie v minulosti i současnosti, • žák rozumí podstatě nejzávažnějších sociálně patologických jevů i jejich důsledkům pro společnost. <p>• Žák rozumí podstatě sociologie jako společenské vědy,</p> <p>• žák je schopen uplatnit některé ze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • žák rozvíjí toleranci, sociální spravedlnost a demokracii, • žák respektuje odlišné názory a pohledy na svět, • žák vnímá, respektuje a ochraňuje hodnoty národního a světového kulturního dědictví, • žák vnímá dopady a důsledky globalizačních a rozvojových procesů, • žák uplatňuje základní morální normy, aplikuje je ve vlastním životě, • žák umí aktivně čelit projevům, amorality, intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu. <p>• Žák si uvědomuje, že každý sociální nebo komunikační akt má svůj mravní rozměr,</p> <p>• žák charakterizuje jednotlivé sociální skupiny a dokáže se do</p>	<p>republice,</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ gayové a lesbičky, ◦ různorodost vyznání. <p><u>Sociologické praktikum, etika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ sociologie a její využití v praxi, ◦ sociologické metody, ◦ sociální skupiny, 	<p>organizační dovednosti, efektivní řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ sociální komunikace <p>• Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ globalizační a rozvojové procesy ◦ žijeme v Evropě ◦ vzdělávání v Evropě a v světě ◦ humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce <p>• Mediální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ média a mediální produkce ◦ účinky mediální produkce a vliv médií ◦ role médií v moderních dějinách <p>• Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ poznávání a rozvoj vlastní osobnosti ◦ spolupráce a soutěž ◦ morálka všedního dne ◦ seberegulace, organizační 	<ul style="list-style-type: none"> • Filozofie • Historie • Psychologie • Informatika • Český jazyk a literatura • Umění a kultura • Religionistika
--	--	---	--	--

<p>sociologických metod pro zjištění vlastního výzkumu (pokus, matice, sociogram apod.),</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák uplatňuje společensky vhodné způsoby komunikace ve formálních i neformálních vztazích, • žák konstruktivně řeší neshody či konflikty s druhými lidmi, respektuje kulturní odlišnosti a rozdíly v projevu příslušníků různých sociálních skupin, • žák na příkladech doloží, k jakým důsledkům mohou vést předsudky, • žák objasní, jaký význam má sociální kontrola ve skupině a ve větších sociálních celcích, • žák posoudí úlohu sociálních změn v individuálním i společenském vývoji, • žák rozlišuje změny konstruktivní a nekonstruktivní, objasní podstatu sociálních problémů současnosti, 	<p>nich zařadit, vnímá jejich význam pro utváření hodnotových měřítek jednotlivce,</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák porozumí sociálním skupinám, jejichž je součástí (rodina, třída, parta), • žák umí spolupracovat a uvědomuje si důležitost spolupráce ve všech měřítkách, • žák je schopen tvořit kvalitní mezilidské vztahy, uvědomuje si své právní postavení, z něho vyplývající povinnosti a následnou zodpovědnost, • žák zkoumá realie každodenního života a jeho projevů, • žák věnuje pozornost morálnímu jednání a interpretaci etických jevů, • žák přijímá hodnoty vlastních sociálních rolí současných i budoucích, • žák zaujímá argumentativní postoje k morálním dilematům současné doby, 	<ul style="list-style-type: none"> ◦ vybrané sociální disciplíny = s. kultury, = s. jazyka, = s. náboženství, = s. vzdělání, = s. veřejného mínění, = s. umění, = s. výchovy, = s. politiky, = s. práva, = s. státu apod. ◦ komunikace verbální, nonverbální, ◦ základní etické přístupy, ◦ morálka v dějinách a v současnosti, ◦ smyl morálky v dnešním světě, ◦ pravidla etikety. 	<p>dovednosti, efektivní řešení problémů</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ sociální komunikace • Multikulturní výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ základní problémy sociokulturních rozdílů ◦ vztah k multilingvní situaci a ke spolupráci mezi lidmi z různého kulturního prostředí ◦ psychosociální aspekty interkulturality • Enviromentální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ člověk a životní prostředí • Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech <ul style="list-style-type: none"> ◦ globalizační a rozvojové procesy ◦ žijeme v Evropě ◦ vzdělávání v Evropě a v světě ◦ humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce • Mediální výchova <ul style="list-style-type: none"> ◦ média a mediální produkce ◦ účinky mediální produkce a vliv médií ◦ role médií v moderních 	
---	---	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • žák předvídá možné dopady sociálně patologického chování na jedince a na společnost, • žák postihne základní principy a význam jednotlivých sociologických disciplín, • žák eticky a věcně správně argumentuje v dialogu a diskusi, uvážlivě a kriticky přistupuje k argumentům ostatních, • žák posuzuje lidské jednání z hlediska etických norem a svědomí jednotlivce, objasní dějinnou proměnlivost základních etických pojmů a norem, • žák se orientuje v praktickém využití základních etických principů. <p>• žák vyloží podstatu demokracie, odliší ji od nedemokratických forem řízení sociálních skupin a</p>	<ul style="list-style-type: none"> • žák chápe vliv jednotlivých elementů na jedince ve společnosti lokálně, regionálně i globálně, • žák vysvětlí perspektivu společenského vývoje v kontextu globalizace a kulturních změn, chápe kladné i negativní projevy těchto fenoménů, • žák se orientuje v základech genderové teorie, z hlediska historického i kulturního kontextu vysvětlí příčiny nerovnosti mezi pohlavími, • žák dokáže aplikovat znalosti základů etikety v každodenních situacích svého života. <p>• žák v teoretické rovině dokáže postihnout demokratické přístupy k jednotlivým tématům</p> <p>• žák na práci s textem</p>	<p><u>Politologie a demokracie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Podoby demokracie • Demokracie a totalitní režimy • Demokracie a nacionalismus • Demokracie a terorismus • Demokracie a média • Demokracie a náboženství • Demokracie a 	<p>dějínách</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ uživatelé <p>Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> • spolupráce a soutěž • sociální komunikace <p>Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)</p> <ul style="list-style-type: none"> • globalizační a rozvojové procesy 	<ul style="list-style-type: none"> • Dějepis • Zeměpis • Český jazyk a literatura • Informatika • Politologie • Ekonomie • Filozofie • Religionistika • Právo
--	---	--	---	--

<p>státu, porovná postavení občana v demokratickém a totalitním státě</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák objasní podstatu a význam politického pluralismu pro život ve státě, uvede příklady politického extremismu a objasní, v čem spočívá nebezpečí ideologií • žák rozlišuje složky politického spektra, porovnává přístupy vybraných politických seskupení k řešení různých otázek a problémů každodenního života občanů • žák uvede příklady, jak může občan ovlivňovat společenské dění v obci a ve státě a jakým způsobem může přispívat k řešení záležitostí týkajících se veřejného zájmu • žák obhajuje svá lidská práva, respektuje lidská práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování • žák objasní důvody 	<p>objasní jednotlivá úskalí témat demokracie</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák kriticky hodnotí úlohu jednotlivých institucí v naplňování demokracie • žák aktivně vyhledává doplňující informace a seznamuje s nimi ostatní • žák v diskusi obhajuje a respektuje názory ostatních k daným tématům 	<p>globalizace</p> <ul style="list-style-type: none"> • Demokracie a sociální vyloučení • Demokracie a rozvojová pomoc • Demokracie a feminismus • Demokracie a klimatické změny • Demokracie a evropská integrace 	<ul style="list-style-type: none"> • žijeme v Evropě • globální problémy jejich příčiny a důsledky • humanitární pomoc a mezinárodní rozvojová spolupráce <p>Mediální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> • účinky mediální produkce a vliv médií • role médií v moderních dějinách <p>Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> • seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů • poznávání a rozvoj vlastní odpovědnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Český jazyk a literatura • Informatika
--	--	---	--	---

<p>zvláště sdělení v mateřském jazyce</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák získá představu o práci v týmu • žák získá schopnost argumentace tím, že ho naučí vyhledávat „nedořečená“ místa v textu • žák se naučí vyhodnocovat kvalitu a význam informačních zdrojů <ul style="list-style-type: none"> • žák objasní, v čem spočívá odlišnost mezi morálními a právními normami, odůvodní účel sankcí při porušení právní normy • žák uvede, které státní orgány vydávají právní předpisy i jak a kde je uveřejňují • žák rozeznává, jaké případy se řeší v občanském soudním řízení a jaké v trestním řízení • žák obhájí svá lidská práva, respektuje lidská 	<p>příklady mediální propagandy</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák zhodnotí význam právo pro stát a společnost <p>žák postihne systém právního řádu</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák vysvětlí podstatu právních vztahů • žák objasní pojem právní skutečnosti a uvede způsob realizace práva <p>žák objasní důvody existence ústavního práva a Ústavy ČR</p> <ul style="list-style-type: none"> • žák vysvětlí pojem obec a pravomoci obce • žák charakterizuje orgány obce • žák charakterizuje průběh trestního řízení • žák postihne vznik, průběh a zánik pracovního poměru • žák objasní význam 	<p><u>Právo</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Teorie práva • Veřejné právo • Soukromé právo • Příklady z právní praxe <ul style="list-style-type: none"> • Učivo v bloku <p>Práva je rozšířením a prohloubením výuky Práva v oktávě v rámci ZSV</p>	<p>Osobnostní a sociální výchova</p> <ul style="list-style-type: none"> • seberegulace, organizační dovednosti a efektivní řešení problémů • morálka všedního dne 	
--	---	---	--	--

<p>práva druhých lidí a uvážlivě vystupuje proti jejich porušování</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>žák</i> ve svém jednání respektuje platné právní normy • <i>žák</i> rozlišuje náplň činnosti základních orgánů právní ochrany, uvede příklady právních problémů, s nimiž se na ně mohou občané obracet • <i>žák</i> vymezí podmínky vzniku a zániku důležitých právních vztahů (vlastnictví, pracovní poměr, manželství) i práva a povinnosti účastníků těchto právních vztahů • <i>žák</i> na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy, včetně jejích všeobecných podmínek 	<p>pracovního řádu</p> <p><i>žák</i> objasní pojem právo hmotné, právo závazkové, věc hmotná a věc nehmotná, uvede jejich příklady</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>žák</i> vysvětlí pojem vlastnictví a spoluvlastnictví • <i>žák</i> zná meze vlastnického práva • <i>žák</i> vysvětlí principy rodinného práva • <i>žák</i> uvede podmínky vzniku a zániku manželství • <i>žák</i> objasní pojmy rodičovská zodpovědnost, náhradní výchova, vyživovací povinnosti • <i>žák</i> charakterizuje průběh občanského soudního řízení 			
--	---	--	--	--